

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu
se primesc. Manuscriptele
nu se retrimit.

INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf.
Max. Augenthaler & Emarich Lesner.
Heinrich Schalek, Rudolf Mosse.
A. Oppelke Nachf. Anton Oppelke.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein Bernat. In Ham-
burg: Maroyl & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
riă garmond pe o colonă 6 or.
și 30 or. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tarifar și învalia.

RECLAME pe pagina a 3. a o
seria 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 45)

„GAZETA“ iese în fiecare zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.

Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajul
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 245.—Anul LXI.

Brașov, Duminică 8 (20) Noemvre.

1898.

Cobe rea.

Fost'a numai o întemplantare ori un semn ominos, un fel de cobe rea, că tocmai acum la încheierea anului al cincidecilea aniversar dela isbucnirea turburărilor dela 1848 s'a împrosperat erășii afacerea statuei lui Hentzi?

Nu scim ce mai stă scris în stele, dér toți din toate părțile presimt, că încurcăturile cele multe și patimile cele mari, ce se ivesc ađi atât în Ungaria, cât și în Austria, nu vor pute să aibă o deslegare normală și liniștită. Ungurii vęd deja apropiindu-se umbra fiorosă a reacțiunii. Fantasia lor își zugrăvesce tot felul de icöne posomorte pentru viitor. Ore să fiă întemeiate temerile lor?

Și cum se va infățișa această reacțiune; tot în haina ei vechiă, ori că va purta atilă și pintenii maghiari? Nu numai odată opoziția maghiară, care vede în guvernul de ađi numai nisce slugi ale Vienei, a imputat ministrului-președinte Banffy că are o fire de reactionar. Astăđi mai mult ca ori și când îl acusă, că s'a făcut instrumentul cercurilor superioare militare, cari sunt privite de ea ca continuatorii operei de subminare a camarillei austriace, și că a înșelat în afacerea monumentului Hentzi dieta și țera. Fanaticii kossuthiști una au așteptat și alta au întemplantat în acesta afacere. După ordinul prea înalt statua urgisită a lui Hentzi, care a apărât la 1849 tortăreța Buda în contra revoluționarilor unguri, va fi strămutată de pe piața St. George, unde se află acum, numai ca să i-se dea un loc și mai însemnat, și mai bătător la ochi, aședându-se înaintea scölei de cadeți din Budapesta.

Se pöte dice, că fiind pusă astel înaintea ochilor tinerimei militare din acel institut ca exemplu de vitejie și de fidelitate, statua lui Hentzi, în loc să fiă delăturată și uitată, a reinviat din nou. Francisc

Kossuth scrie în „Egyetértés“, că statua dusă de pe piața S-tului George și aședată înaintea scölei de cadeți apare ca un nou monument, care cu atâta mai tare exprimă aceea, ce a măhnit națiunea maghiară, cu cât a trecut mai mult timp de atunci „de când acest soldat a îndreptat arma sa în contra patriei saie“. „După cei 49 de ani trecuți această reinviere a lui Hentzi nu dovedesce decât, că nu este uitare“.

Dér nu numai opoziția maghiară, ci și partida guvernului este nemulțămită de rescriptul ministrului comun de război Krieghammer, prin care acesta a făcut cunoscut armatei ordinul Majestății Sale. Nu le-au plăcut, că ministrul de război a cutat să ridice însemnătatea statuei lui Hentzi, dicënd, că ea „va rămâne tot pe terenul bravelor fapte de război sėvėrșite de acel comandant și de oștenii săi și că va sta pentru tot-deuna înaintea ochilor tinerimei militare ca semn neperitor de vitejie și de credință“.

Insuși ministrul de honveđi Fehėrváry, care a luat în apărare rescriptul lui Krieghammer în dieta a dis, că pasagiul amintit „n'a fost tocmai norocos stilizat“.

Nu acesta este însă întrebarea gravă de ađi, ci aceea, cum se va purta guvernul Banffy în fața crâncenelor atacuri ale opoziției, care se încordază din răzputeri de-a-i răsturna.

În privința acesta sunt de însemnătate, declarațiunile ce le-a făcut baronul Banffy în conferința partidei guvernului de Joi sėra. Banffy mână în mână cu vulpoiul bėtrân Tisza Kalman a amenințat opoziția, că guvernul, decă va fi de lipsă, va propune mėsuri estra ordiuare, că, de nu se va pute altfel, guvernul va procede și fără autorisație legală în cesțiunea pactului, și că va lua mėsuri și în contra obstrucțiunii.

Aceste declarații însoțite de asigurarea, că guvernul se bucură de încrederea corönei, mirösă tare a poște reactionare. Banffy cu ai săi

vor să păstreze cu ori ce preț puterea și de aci vine periculosul conflict în sinul Ungurilor, care a și isbucnit și despre care nu se scie unde va duce.

Revista politică.

Trecënd în revistă întemplantările săptămănei, nu putem să nu vorbim mai întâi despre **alegerile pentru congregațiunile comitatense**, cari s'au făcut țilele acestea în cele mai multe părți. Despre aceste alegeri am vestit la timp pe cetitorii noștri, chiă-mând pe ömenii luminați din sinul poporului, cari au durere de sörtea și bunăstarea lui, să se pună în frunte și cu vorba și fapta să lucreze într'acolo, ca numai unde se pöte să alėgă bărbați Romăni devotați, cari în adunările comitatelor să apere cauza și interesele Romănilor.

Din datele ce le avem până acum despre decursul acestor alegeri, nu prea putem scöte la ivelă momente îmbucurătoare. Singur în comitatul **Aradului** Romăni au luptat cu stăruință și zel vrednic de-a fi remarcați. Apröpe în toate cercurile acestui comitat Romăni au eșit biruitori și biruința acesta o recunosc înși-și inimicii românismului. În fața abuzurilor și încălcărilor sėvėrșite de organele stăpănirii, alegătorii romăni au stat neclintiți pe lângă dreptul lor și și-au dat voturile pentru candidați Romăni. Bine s'au purtat și Romăni din comitatul **Sibiului**.

Acesta însă n'o putem dice despre Romăni din comitatul **Tėrnavei-micē**, cercul electoral al **Hususėului**. Nu numai, că au intrat în luptă deplin desorganizați și fără nici o conducere, dér chiar povățuitorii lor din comune, preoții și învățătorii, au stat în neactivitate și nu s'au prezentat la alegere, decât în număr de tot neînsemnat. Urmarea a fost, că Romăni n'au fost aleși decât 2—3, er și aceștia numai așa ca prin urechile acului.

Sciri și mai triste ne sosesc din comitatul **Albei-inferioare**. Alegerile în acest comitat locuit în majoritate covėrșitoare de **Romăni**, s'au făcut în 15 l. c. Apröpe în toate cercurile acestui comitat candidații Romănilor au cădut, grație nepăsării pėcătoșe din partea conducătorilor. Chiar și în cercuri, în care până acum reprezentanții în adunările comitatense au fost Romăni, în parte mare, de rëndul acesta i-am pierdut. La **Abrud de pildă**, n'a fost ales nici un Român, în **Alba-Iulia** singur unul, în **Aiud** nici unul, în **Murėș-Uioara** nici unul, în **Vingard** nici unul. Cei mai bine s'au purtat Romăni din cercul **Blașului**, unde au fost aleși 5 Romăni, la **Ighiu** unul, în cercul **Aiudului** 2.

Vestisem pe cetitorii noștri, că în **Turin**, oraș din frumoșa Italia, s'a deschis **Congresul internațional studentesc**. La acest Congres iau parte reprezentanți de-ai studenților și reuniunilor studentesci din lumea întregă. Parte iau dér și reprezentanții studenților Romăni, atât de dincolo, cât și de dincöce de Carpați. Dela acest congres ni-au sosit sciri îmbucurătoare pentru noi Romăni. Reprezentantii romăni, cari au mers la **Turin**, au fost primiți cu iubire și căldură de frații lor italieni, și drept semn al simpatiei lor și al interesului pentru cauza dreptă a nemului românesc asuprit de ocărmuirea ungerescă, Congresul a ales printre vice-președinții lui pe studentul **Lucian Bolcaș**, dela **Oradea-mare**. Maghiarii au protestat în potriua acestei alegeri, protestele lor însă au fost nebăgate în sēmă și alegerea Romănului Bolcaș s'a confirmat. Afară de acesta s'a votat o propunere a unui Frances, prin care Congresul asigură de **intreaga sa simpatie pe delegații romăni și aspirațiunile lor naționale**. Firesce, că aceste fapte ale Congresului au măhnit mult pe Maghiari, cari cėrcă acum prin fel de fel de esplicări absurde să umbrescă succesul Romănilor la **Turin**.

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Din întemplantările vieții.

— Note și schițe, de **Isaia Moldovan**. —
(Urmare.)

II.

1848/49.

Anul 1848 cu evenimentele lui funeste, e cunoscut nu numai celor, cari au luat parte în revoluția lui, ci și celor mai tărđii. Eu de voie, de nevoie, am luat parte, însă mai mult pasivă, care a stat adecă numai din pribegie și emigrare. Tot ce căști-gasem cu crunte ostenele, mi s'a dat pradă focului și mi-s'a răpit de Sėcui, și am rămas erășii în sėrăcia, de unde am început, ba încă și mai rău.

Încă din primăvară s'a început ferberia. În 15 Martie isbucnesce revoluția în Franca (Paris), ca fulgerul trece în Viena și Peșta, și așa mai departe în totă Europa. La ideia libertății, Romăni încă n'au rămas neactivi, mai ales inteligența și după ea poporul, sătul și gărbovit sub jugul de fer de seculi purtat. Mișcare mare se făcū, adunări, ici coala. Ungurii, ca cei vinovați,

se tem, încep a emigra din sate la orașe, se decretază statariul. Vine și în Chirileu solgăbirul Madaras Gabor și numai ne ridică furci în capul satului din suri. Vedeam furcile din casă, frica ne era mare, căci eram nearmați, nepregătiți. Poporul era entusiasmă, dér nu avea armă, nu era esercitat, nu era în stare să dea piept îndată cu dușmanul.

Blașul se ridică în linia primă. Se decretă o adunare pe Duminica Tomii, dér nu se putū ține după dorința, și s'a împărășitiat promițându-se, că vom fi chiămați la altă adunare, calculată însă să fiă numai din protopopi și alții, cari ar fi gubernamentalii. Inteligența însă nu s'a învoit, ci a esoperat adunarea din 3 (15) Maiu. La adunarea din 3 (15) Maiu a curs așa dicënd Românimea din tot Ardelul, ba și Unguri jobagi, locuitori printre Romăni, treceau veseli pe sub furcile ridicate. Împănați cu crengi verđi, cântând căntece haiducesci, din Chirileu cu mine și frate-meu Vasilie am mers mai mulți decât 60 de inși, apoi cât erau câmpurile, văile și delurile nu se vedea alta, decât o mare de ömeni neîntreruptă.

A fost multă inteligență și din România și Moldova, din Ungaria și din Banat. N'au lipsit nici Unguri inteligenți, ca spioni, cari însă n'au putut spiona nimic. Din România era August Treboniu Laurian, din Moldeva amicul meu Petru Suci și alții mai mulți.

Noi ne-am fost făcut de acasă un steguleț de giolgiu și cu petele vinete, purtând inscripțiunea: „1848, să trăsescă Romăni!“ Când am intrat în ulița cea mare în marea de ömeni, nici nu ne scoborisem din căruță, și se și reped la noi nisce mocani de ai Iancului și ne răpesc stindardul, sub cuvânt că suntem Unguri. Erau, ce-i drept în Săncel vre-o câți-va inteligenți Unguri, cari vöiră să introducă în adunare stindardele ungeresci, dér nu îndrăsniră. După-ce a întervenit Iancu și ne-au recunoscut, s'a potolit lucrul.

După serviciul divin s'a strămutat totă mulțimea poporului în Câmpul Libertății sub ceriul liber, unde s'a ținut Congresul, în care Romăni s'au chiămat pe sine națiune de sine stătătoare politică și egal îndreptățită cu celelalte națiuni conlocuitoare; s'au făcut două petițiuni: una la

Impăratul, alta la dieta țerii, s'a protestat în contra uniunei Ardelului cu Țera ungerescă fără consensul Romănilor, că nu eram reprezentați în dieta. S'a depus jurământ solemn, că vom fi supuși fideli dinastiei Habsburgice dominante, că vom fi amici amicilor și inimici inimicilor. Atunci și-au dat mâna uniții cu neuniții, să se strice, să se surupe zidul și ura religioasă, cari despărțiau pe fii unei națiuni de un sânge și de o origine. A fost de față Andreiu Șaguna cu întreg Consistoriul și întreg poporul său alături cu Lemeni.

După votarea cunoscutelor puncte, adunarea s'a finit cu „Mărire întru cei de sus lui Dumneđeu“, cântat armonios de consistorialistul Fulea din Sibiul.

Actele Congresului fiind cunoscute din jurnalele acelu timp, socotesc a nu fi de lipsă a-le mai înșira.

În acest an încă în primăvară, fiind biserica edificată în anul 1838 și neavënd clopotniță, ci numai un lemn bifurcat, în care sta un clopot cam de 50 funți cu inscrierea: 1725, semnat Mátė Janos, am făcut o frumoșă, înaltă de 12 grade și am aședat clopotul într'ėnsa, őr lemnul care slujise

Vuet și țipet desnădăjdut străbate de alungul și latul țării în sinul Maghiarilor. Cu câte-va zile înainte ei jubilau și se bucurau, că la prea înalta voință a monarhului statua Hentzi se depărtăză din Buda, pentru-ca în locul ei să se ridice statua împărătesei-regine Elisabeta. O mare „victorie națională“ vedeau ei în această, și mamelucii lui Banffy cântau pe toate cordele imnuri de laudă „marei bărbat“ Banffy, care a sciut să stărească dela Corónă un „succes“ atât de „strălucit“. Bucuria această însă nu li a ținut mult, căci eti că se publică prin ministrul de război un ordin de a că- tră armată, prin care se face cunoscut, că statua lui Hentzi se va așeza înaintea școlii militare de cadet din Budapesta, unde se stee, după cum dice comentarul ministrului Krieghammer, ca semn neperitor al împlinirei datorinței și fidelității militare.

Acest ordin adresat prin ministrul de război din Viena, comandantului corpului de armată Lobkowitz din Budapesta, cu îndrumarea de a se face cunoscut trupelor, a deșteptat în sinul Ungurilor o mare furtună. Indignațiunea și nemulțămirea se arată mai ales în sinul Ungurilor opoziționali, căci, dice ei, prin această ni-se batjocuresce trecutul și ni-se compromite viitorul, când ni-se pune ca model de fidelitate și vitejie un „trădător“ de patrie ca Hentzi.

Ministrul președinte Banffy fu atacat prin pricina această într'un mod foarte vehement în ședința de alaltăeri a dietei, când Banffy a fost provocat să răspundă, decă cu sciirea lui s'a făcut comentarul ministrului de război la porunca prea înaltă a domnitorului, și decă ia răspunderea pentru așa ceva. De gēba a fost declararea ministrului de honvedei Fejervary, că ministrul de război a dat „ordinul său vătămător“ fără sciirea guvernului unguresc, căci opoziția n'a încetat cu atacurile ei în contra lui Banffy, bănuindu-l de complicitate și declarându-l de om, care servește interesele camarillei din Viena.

*

În fața acestei agitațiuni Banffy și-a luat refugiu la garda sa pururea slugarnică. A convocat o conferință a clubului liberal, în care a făcut să i-se voteze încredere. În conferința această el a ținut o vorbire, în care s'a ocupat cu primejdiile ce amenință țera și constituția prin lupta ce a pornit-o în potriua lui opoziția

din dietă. S'a lăudat Banffy, că el are încrederea Corónei și până când se bucură de această încredere, nu va retira. El a mai declarat, că de se va ivi necesitatea, va propune mēsură estra-ordinare față cu lupta opoziției și va restringe libertatea cuvântului. Mamelucii l'au aplaudat și s'au declarat gata a-l sprijini și apăra cu levotament până în fine, apoi cu unanimitate i-au votat încrederea cerută.

In spiritul lui Kossuth.

Afacerea Hentzi a provocat, după cum arătăm la alt loc, furia kossuthiștilor Unguri într'o măsură ne mai pomenită, decă d'or' la 1848. În ședința de alaltăeri s'au spus cuvinte, cari vor rămâne „neperitoare“ în analele parlamentului maghiar.

Deputatul Ráktay a d'is: Decă ministrul de război Krieghammer nu va fi alungat din locul de unde a dat ordinul său, atunc' națiunea (maghiară), să-și ia satisfacție cum se cuvine demnității și onorei ei naționale. Decă ea n'o va face, va veni timpul, când de-asupra țării, care acopere pe eroii maghiari, ierbur' crescute vor aduce roua de sânge, și rana, care este pe Golgota din Arad, va sângera de nou și va striga națiunii maghiare: ia-ți satisfacție.

Pichler: Să se retragă ordinul de a că- tră armată, căci altfel nu veți fi în stare a liniști opinia publică iritată. Decă și regele voește ceea-ce dice Krieghammer, atunc' el însu-și rupe veltul, ce națiunea l'a pus asupra trecutului. Pumnalul implantat în inima națiunii trebuie tras afară, căci altfel ea va muri.

Barabás: Rușinea imi acopere obrazul, când trebuie să vorbesc în acest obiect. Sufletele noastre sunt turburate, că ni-se aduce o umilire atât de cumplită, drept rēsplată pentru nobila jertfire de sine și pentru lealitatea și fidelitatea națiunii maghiare. A trebuit să ajungem, ca statua lui Hentzi să fi ridicată, ca obiect de învățământ, cu tendința de a indemnă tinerimea maghiară să i fiă rușine, că e maghiară și să nu-se inchine decă înaintea trădătorului.

Am auđit de vestea unei femei vėduve, care cu iubire își stringea la sin pe orfanii săi. Vėduva femeii avea un bărbat, tată mașter al copiilor. El umbla prin depărtări și într'o nōpte, când mama și copiii se aflau acasă, tálharii au năvălit la ei cu arme ucigașe, le-au răpit documentele, banii, comóra și la vederea copiilor au străpuns inima mamei. În sufletul copiilor se află întipărit chipul fioros al ucigașului și tatăl mașter, care vrē să țină în disciplină și să sparie mereu pe copii, le pune înainte chipul ucigașului, li-l acată de părete, și bietii copii trebuie să-l suferă cu mută resignațiune, aruncând câte-o privire

asupra lui: eti această a fost ucigașul mamei tale! Trec timpurile, chipul se învechesce, mucigaiul uitării începe să-l acopere, d'or' atunc' tatăl mașter îl reînvesce, îl pune în cadre de aur și silesce pe copii să sărute chipul ucigașului mamei lor.

Eu nu numesc pe tatăl mașter și pe ucigași; decă vrēți, îi puteți cunoește rēș foind istoria noastră. Însē mama a fost patria mea, őr copiii, s'ermana mea națiune. Va veni timpul, când ne vom trage sēma....

Din cuvintele lui Barabás, inteligentul cetitor va ghici, că pe cine a înțeles sub „tatăl mașter“ și sub „ucigași“.

Și totuși domniile lor au îndrăsnela de a se bate în piept și a striga, că sunt dinasticii și leali!

O aprețiare a bibliotecilor ambulante.

Revista populară „Albina“ din Bucuresci și, după ea, mai multe alte diare din România publică un articol, în care se ocupă de bibliotecile noastre dela Brașov. Credem de interes să reproducem și noi acest articol. Eti-l:

Românii dela Brașov, pe cât scim, sunt cei dintâi, cari au introdus pentru țării din județul lor sistemul bibliotecilor ambulante. Aceste biblioteci constau din câte 80—100 cărți și se numesc ambulante, fiind-că nu rămân permanent într'o localitate, ci din timp în timp, de obicei însă după un an de întrebuire, se strămută pe rēnd dintr'o comună într'alta.

Formarea bibliotecilor, supravegherea și dirigerea lor o are comitetul despărțământului I al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. Acest comitet își are sediul în Brașov și constă din cinci membrii. Activitatea lui se întinde peste întreg județul Brașovului, ale căruia comune, în număr de vre-o 30, voește să le înzestreze succesiv cu bibliotecă. Comitetul întocmescă bibliotecile, introducând în ele numai cărți, pe cari mai înainte le-a trecut printr'o censură. Cărțile de cuprins păgubitor pentru moralitatea cetitorilor sunt absolut excluse din bibliotecă. La întocmire se ține sēmă pe cât se pōte, ca în fiă care bibliotecă să se afle măcar câte-un volum din toate ramurile literaturii și sciințelor, în așa chip, ca nu numai țeranul și elevul școlii populare, ci și preotul, învățătorul și alte persoane cu pregătiri mai mari din comună să pōtă afla în ele hrana spirituală, potrivită pregătirilor proprii.

Esentialul bibliotecilor ambulante constă în aceea, că esemplare din volumele cuprinse într'o bibliotecă nu se mai admit și în celelalte biblioteci, ci fiă care din ele conține cărți deosebite, alese și aranjate în modul arătat mai sus.

Cărțile fiă-cărei bibliotecă bine legate se aședă în câte-un dulap provēdit cu cheie și cu câte-un sertar. În dulap sunt aședate cărțile în ordine alfabetică, după numele autorilor, avēnd fiă care număr deosebit, însemnat atāt pe pagina primă a cărții, cât și pe muchea ei. În sertar se păstrează câte-un esemplar din regulamentul pentru funcționarea bibliotecilor; un registru al celor ce împrumută cărți din bibliotecă (în acest registru se află câte o rubrică pentru numărul curent, numele împrumutătorului, numărul cărții împrumutate, ziua împrumutării și ziua înapoierii, cărții împrumutate); în fine copia unui catalog al cărților din acea bibliotecă. În acest catalog, pentru distincțiune, sunt însemnate cu litere roșii și cu semnul unei note toate cele cărți, cari sunt de cuprins mai greoiți, menite pentru persoane cu pregătiri mai înalte. Acesta pentru ca bibliotecarul să nu dea în mână țeranului cărți nepotrivite pentru priceperea lui, căci acestea îl obosesc și-l disgustă.

Administrarea. Fiă-care bibliotecă ambulantă se dă în îngrijirea unui subcomitet, ce comitetul din Brașov și-a înființat prin sate. Pe lângă președinte, care de obicei este preotul, în sub-comitet mai este un bibliotecar, un casier și un controlor. Bibliotecarul ajutat de controlor, distribuie și primesce cărțile; el mai are datoria de a înainta la stēșitul fiă cărui au o dare de sēmă comitetului din Brașov, arătând cari cărți de cărți cetitorilor au fost împrumutate pentru cetire în cursul anului.

Împrumutarea cărților pentru cetire e gratuită.

Resultatele. Resultatele dobēndite până acum cu bibliotecile ambulante sunt foarte îmbucurătoare. În adunarea generală din urmă a despărțământului brașovean al Asociațiunii, ce s'a ținut vara această la Brașov, comitetul a constatat în raportul său oficios, că aceste mici biblioteci sunt neasemēnat mai bine cetite chiar și decă bogatele biblioteci stabile de pe la orașe. Așa de exemplu, una dintre bibliotecile ambulante (Biblioteca Nr. I) într'un singur an a fost cetită în comuna rurală Feldiōra de 662 persoane. Numărul cetitorilor ar fi decă 55 pe lună. Altă bibliotecă (Nr. I), dată țeranilor din mahalaua Brașovului-vechiu, este cetită de 100 persoane pe lună și așa mai departe.

Cifrele de mai sus indică numărul împrumuturilor. În realitate însă numărul celor ce se folosesc de bibliotecă este mult mai mare, căci este obiceiul la țeranul român de a nu ceti cartea numai pentru sine, ci o cetesce cu glas tare în mijlocul familiei, așa că unul o cetesce, őr alți 4—5 ascultă.

S'a constatat tot-odată, că cărciumele de prin comunele unde s'au înființat asemenea bibliotecă sunt mai puțin cercetate de țeranii români, de când acestora li-s'a dat

atata timp, l'am vëndut cu 8 fl. m. c., că era așa de gros, încât doi ómeni cu brațele întinse abia îl cuprindeau. Acestea toate, precum și satul întreg în acel an fatal, în 26/14 Octomvre, s'au prefăcut în cenușă prin rebeli.

În August s'a descărcat asupra Chirileului o furtună ne mai pomenită până atunc'. Eu făcusem în anul precedent un șopru pentru vite, cu 8 stâlpi de stejar, înțepeniți în palant și coperiti cu trestie. Vine furtuna de cătră amēdă-di-apus, ia coperișul casei vecinului Moldovan Indreica, trece la mine, smulge șopru cel mare și-l aruncă peste ulița de 10 stânjinii în ograda lui Muntean Dănilă, cumnatul meu, și stogul lui cam de 25—30 clăi îl ridică, ca pe o pēnă, și peste Mureș în depărtare ca de 300 stânjinii, fără a cădē un singur snop, îl pune coperit cum a fost în contenit, ca și când acolo ar fi fost clădit. Óre n'au fost acestea semnele urmărilor triste?

După Congresul ținut în Blășiș în 3 (15) Maiu, Ungurii se înverșunară și mai tare, căci unii ómeni, foști iobagi, nu mai voiră a presta robotele și a fi ascultători foștilor săi domni feudali, deși dela Con-

gres li-s'a impus a-și împlini datorințele, ca și mai înainte.

Dieta din Clușiș între arme și terorisări striga „unio vagy halál“ (uniune sau mōrte) și peste puțin se disolvă, mutându-și sediul în Peșta, unde vėdēnd, că nu o mai pot duce, căci se resculară și Sērbii și Croații, precum și celelalte naționalități, decretară ștergerea iobăgiei, constrinși de împrejurări, őr nu din compătimire pentru popor, precum le place Ungurilor a se lăuda.

Cum-că ce durere au avut ei de noi, o vedem ađi cu ochii, că ar voi a-ne șterge de pe fața pământului, d'or' Dumneđeu puternicul lucră în ceriu! și pofta lor nici când nu se va împlini.

În 6 (18) Iunie 1848 s'a publicat peste tot locul ștergerea iobăgiei. Chirilenul era vestit pentru frate-meu Vasilie, mai pe urmă prefect. Din diare, precum „Gazeta“ și „Organul Luminării“, sciam toate ce vor fi publicate și, ca să-i prevenim, frate-meu Vasilie, Ioan Oros cancelist la Tabla reg. în Vașarheiu, Iosif Tamaș, căplan în St.-Mărgita, mai în urmă paroch în Bord, făcură adunare de popor în Chirileu, în

locul care s'a numit „Cămpul Libertății“, seu pe așa numitul loc „Unghiul tēului“. S'au tăiat din berul sătesc, pe care-l cuprinseră domni din Vidrasēu — pe care însă noi l'am reîncorporat, punēnd ciuhe — ca două carē de sălcii, plopi și alte crengi vėrdi, s'au implantat de două părți de drum, până la locul destinat adunării. S'a făcut din crengi vėrdi o pōrtă de triumf, împodobită cu covōre, aici s'a sēvērșitirea apei, în prezența unei mari mulțimi de popor din satele învecinate, ca St.-Mărgita, Șeușa, Molomfalēu, Mirașteu, Cerghizel, Mediașfalēu, ca la 6—700 ómeni. După sântirea apei se stropi poporul și i s'a publicat ștergerea iobăgiei. Aveam musicanți, apoi două butōie de bere și unul de vin, ómenii s'au provēdit cu de ale mănecării și așa ne-am petrecut totă ziua în cântări și voie bună.

Cam cătră amiađi sosesc și solgăbirul Madaras Gábor în Chirileu, să vestescă ștergerea iobăgiei, d'or' în sat nu erau decă nisce neputincioși bētrăni, babe și mici copii, rēmași pe pađa caselor. Solgăbirul reînfecta, ba și huiduit și inproșcat cu petrii, infuriat s'a depărtat din Chirileu. La adu-

narea noastră, deși se vedea din sat, n'a avut poftă a-se presenta.

Că unele ca acestea au atras atențiunea autorităților unguresci, nu e nici o mirare. Nota această și avu mare iniriunță asupra susceptibilității Ungurilor, de aici am contras ura și invidia lor, eu și frate-meu Vasilie, și cu un cuvēnt toți Chirilenii.

Ungurii își închipuieră, că fiind Români deprimati prin opresiunile lor seculare, numai decă se vor supune; își uitaseră însă de maltratările de seculi suferite de Români selavii lor, și-au uitat că Românul ține minte.

De aici încolo trebuia să fim cu mare băgare de sēmă, că ni-se pândia tot pasul. La Vașarheiu nu mai puteam merge, și poporul, care mergea, era huiduit și maltratat. Ioan Oros era mai tot în Chirileu, mai mergea câte-odată nōptea acasă. Mult timp s'a ținut la noi și Vasilie Ardelean, cleric eliminat în procesul lui Lemeni. Era din Orlat de loc.

Ungurii de cu primăvara, din Martie, aveau garde naționale în toate orașele. Noi Români nu puteam desvolta nici o activitate, guvernul, ba și miliția era pe partea

ocasiunea de a petrece timpul liber cu cetirea de cărți.

Bibliotecile ambulante peste tot, după experiențele făcute la Brașov, au însemnat foloșe față cu bibliotecile stabile. Mai întâi e cestiunea materială, care vorbește în favorul lor, căci a înființa bibliotecă stabilă în fiecare comună cere cheltuieli mari. Bibliotecile ambulante însă, fiind mici, costă puțin (abia 70—90 fl. una, fiind socotit în această sumă și prețul dulapului, legatul cărților etc.) Tote la-olaltă nu costă mai mult, de cum ar costa o singură bibliotecă stabilă mai cum se cade, căci în fond micile bibliotecă nu sunt, decât un întreg, o singură bibliotecă, der împărțită în mai multe grupuri spre a pute fi pusă ast fel în indemna tuturor celor ce aparțin unui cerc său district mai mic (de 10—15 comune.)

Apoi schimbarea bibliotecilor dintr-o comună în alta, ridicarea din timp în timp a unora și înlocuirea lor cu alte nouă, nu poate să contribuie, decât a ținea mai mult sau mai puțin în încordare atențiunea poporului, a-i deștepta curiositatea de a cunoaște nouele cărți și prin aceasta a-i desvolta și mai mult gustul de cetire.

„E o deosebită esențială“ — dice raportul oficios al comitetului dela Brașov — „între bibliotecile ambulante, cari sunt așa dicând bibliotecă vii, ce pururea se mișcă și nu scapă un moment din ochii și controlul administratorilor lor, și între acele bibliotecă bătute de praf, despre a căror existență poporul nici nu are cunoștință și pe cari și în noaptea le găsesc cu ușile încuiate... Tăranul chiar dacă are cunoștința de existența acestor bibliotecă, s'a datat a crede că-i stau pururea la dispozițiune și că, prin urmare n'are să grăbescă cu cetitul, căci mai este timp; timpul însă trece și el tot nu-l mai ajunge“.

Constatările acestea au făcut, ca exemplul Românilor brașoveni încă de acum să găsescă imitatori. Românii dela Făgăraș, de exemplu, au hotărât să introducă și ei sistemul bibliotecilor ambulante, după modelul celor dela Brașov. Comitetul central (dela Sibiu) al Asociațiunii a adoptat și el acest sistem, pe care vră să-l recomande pentru întregă Transilvania și Ungaria. Din mai multe părți ale Ardăului au început să sosescă la comitetul din Brașov cereri de-a li-se da ajutor pentru a și putea face bibliotecă asemenea celor dela Brașov, ér presa română din Ardău unanim s'a pronunțat foarte favorabil despre aceste bibliotecă.

În adevăr, pentru Românii de peste munți mai ales, a căror cultură națională esta atât de restrinsă pe terenul școlar, bibliotecile românesce, ca al doilea factor al educațiunii, sunt de-o importanță deosebită.

Pagini alese.

Luptele Italianilor pentru libertate.

II.

Propaganda, pe care mai mult ca toți alții o făcuseră Carbonarii în interesul ideilor de liberare a patriei, ajunse așa de covârșitoare, încât nu mult după schimbarea stăpânirii franceze cu cea austriacă, la 1820, însufleții patrioți crezură, că ar fi sosit plinirea vremii pentru a ridica pe față stégul contra apăsătorilor.

Un mic foc de revoluție, izbucnit pe neașteptate, le dete prilejul. Mica garnisonă a orașelului Nola, fu revoltată de doi oficeri și un preot, cu devisa: „*Dumnezeu, Regele și Constituția!*“ în scopul de a porni mișcarea pentru stórcerea unei constituții liberale și drepte pe seama poporului. Mica cetă, abia de vre-o 200 soldați, se îndreptă spre orașul Avellino (lângă Neapol).

Pe drum rëndurile ei sporiră în chip însenat prin cetele mari de Carbonari și milițieni (glotași), ce răsăreau ca din pământ și se adăugau nobilei cete de luptători! În frunte își puseră stégul Carbonarismului: colorii negru-roșu-Albastru!

În Avellino colonelul comandant al trupelor se dete pe partea revoluționarilor, intră sub stégul carbonar, cucerit și el de ideia cea mare pentru care se aruncă în foc mica cetă.

Regele Ferdinand trimise contra lor pe generalul Campona; trupele acestuia însă trecură și ele la patrioții revolțai!

Regele Ferdinand trimise comanda trupelor, cari aveau să-l apere, generalului Pepe, der nu scia, că Pepe era însuși capul tănuit al Carbonarilor! Regele simți ceva despre asta și vră să prindă și să închidă pe general, der el isbuti să scape, trăgând după sine și o parte a trupelor din garnisona Neapolului!

Astfel mișcarea patriotică luă întinderi foarte mari, pe cari, după mult încungiur, multe greutăți și cu ajutorul Austriacilor, regele neapolitan isbuti să o sufocă.

Fioros e tabloul, ce ni-l presentă cele ce au urmat — după acesta. Regele Ferdinand a profitat în mod crud de biruința sa asupra rebelilor: el desființă de tot armata sa (națională italiană), și trupele străine (austriace) aveau să rămână stabil în țară, până la liniștirea desăvârșită a ei! La adăpostul acestor trupe apoi, el putea săvârși orice fapte de răsbunare

contra propriilor supuși, contra nobililor luptători pentru drepturile poporului. Glótele fură și ele desființate și se vesti pedepsă cu mórte față de fii-care locuitor, la care se va afla, că are armă!

Mai mulți generali, între cari și Pepe și Rosarol, fură judecați la mórte printr'un simplu ordin polițienesc! Norocul îi slugări însă, de putură fugi în Spania.

Un proces grozav se începú apoi contra oficerilor, ce au luat parte la mișcarea populară pentru dobândirea constituției și libertăților: 30 de oficeri fură condamnați la mórte și 20 la degradări și temnițe! Numai la mijlocirea comandantului austriac al trupelor, osanda la mórte a celor 30 a fost schimbată cu — închisóre pe viêtă! Doi însă, Morelli și Silvati, au fost totuși esecutați, uciși prin glonț. Ei primiră mórtea cu bărbăție. Pentru sumedenia cea mare de alți trași în judecată, închisorile nu mai aveau loc. Spre a face loc la cei de nou prinși, esecutau, împuscându-i ca pe câni, pe o parte din cei închiși mai demult!

Atâta sânge nobil se vërta sub umbra și paza unei armate străine, pe care n'o durea în urmă nimic de ce se făcea în jur de ea, încât de lume la cămpii, cum e vorba.

În câteva zile opt sute de inși fură uciși, ér vre-o două mii de inși erau puși fără inimă la muncă silnică. Apoi câți au fugit peste graniță, nici nu se putea ține sémă. Austriacii, pe câți îi prindeau pe hotările lor, fugiți de réul de acasă, îi închideau și chinuiau.

Deși mișcările pentru libertate fuseseră de astă-dată (adecă la anii 1820—1821) date numai în jurul Neapolului și al Piemontului, prigonirile, ce urmară după sufocarea lor, luară o întindere grozavă, cuprindând întregă Italia, căci în cursul prigonirilor tiranii tot mai mult dedeau de nouă și nouă urme de conspirații. Carbonarismul adecă se întinsese peste tot cuprinsul peninsulei și apucase rădăcină adâncă chiar în armată.

De aceea congresul dela Verona (1822—1823) se despărți cu hotărrea luată de stăpânitorii țilei, că vor folosi tóte mijloce trebuincioase, ca să stîrpească rădăcinile „*revoluționarilor*“ și „*carbonarilor*“ și a oricel fel de societate ascunsă.

Epoca ce urmază după această hotărare a celor puternici, e póte cea mai tristă, mai slășietóre în istoria Italiei, prin sângele cel mult, prin marea de lacrimi și norii de dolii,

ce a aruncat peste nobilul popor luptător pentru dreptate. S'a și numit această vreme: *epoca martirilor*, din al căror sânge și lacrimi însă a răsărit și înflorit pe pământul mândrei Italiei *flórea libertății și a unității!*

SCRIRILE ȚILEI.

— 7 (19) Noemvra.

Teatru român de diletanți în Brașov.

Precum am anunțat deja în numărul trecut de Duminecă, se va da Joia viitoare, în 12 (24) Noemvra a. c. în noua sală de concerte și de teatru din loc, o reprezentație teatrală de cătră dame și domni din societatea română brașovenă, în scop de binefacere. Se vor reprezenta următoarele două piese: „*Musmé*“, comedie într'un act de Frideric Wallis, tradusă în românesce de Elena Mureșianu, și „*Idil la Téra*“, comedie într'un act de Juin și Flexx, localizată de Maria Baiulescu. Putem constata ađi cu plăcere, că față cu această reprezentație teatrală se observă în tóte straturile societății române din Brașov un interes foarte viu. De mult nu s'a mai arangiat aici teatru român de diletanți și publicul era tocmai doritor de așa ceva. Mulți s'au și grăbit a se prenota pentru bilete la reprezentațiunea de Joi.

Fără indoelă, că frumosul scop, pentru care se arangază serata de binefacere, îndemnă și mai mult publicul nostru românesce să se mișce cu căldură nobila întreprindere. Se scie, că venitul seratei e destinat pentru *bibliotecile populare române dela sate*, a căror înmulțire și înflorire e atât de mult dorită de toți. Scopul fiind așa-der de-a înainta o cauză de frunte culturală a poporului, ar fi de dorit să ia parte la această reprezentație și cât mai mulți fruntași din popor.

Observăm, că nu s'au făcut invitări speciale. Darurile generóse, ce se vor face cu această ocaziune, fie ca oferte, ori solviri la cassă peste preț în favorul bibliotecilor noastre populare, vor fi achitate pe cale diaristică. — După reprezentațiune va urma dans. Atât cu ocaziunea producțiunii teatrale, cât și la petrecerea cu dans, ce va urma, va cânta musica orășenescă din loc.

Serata de Joi promite a ne oferi, prin urmare, cea mai plăcută distracțiune împreunată tot-odată cu cel mai frumos scop de binefacere.

Anunțul, ce-l publicăm în partea din urmă a numărului nostru de ađi, conține amănuntele.

Mare defraudare la Făgăraș. Din Făgăraș se vestesc despre o mare defraudare, mai românesce đis *hoție*, săvârșită de cassarul comitatului Grünfeld Ignăț. De abia s'au desmetecit cei dela Făgăraș după

lor. Din „Gazeta“ și din alte diare tot sciri triste ni-se împărțeau, precum dela Mihail, dela Luna de Arieș, persecuțiile făcute de domni feudalii etc. Sânge românesce a curs deja prin Iunie și Iulie. Mai mulți inteligenți români, precum Micheș, Balint și alții au fost arestați și maltratați. Lucrurile se incurcau tot mai mult din đi în đi, din oră în oră. Acum și luară Ungurii voie să-și facă și armată proprie din voluntari, cari nu fiindu-le de ajuns, ș'au permis să facă recrutație fără a fi împedecați.

În 4 Septemvra, fără să fi fost încunoscințați, ne pomenim în Chirileu c'o comisie recrutătoare, numai civilă, nu și militară mixtă, cum fusese cea din anul 1847. Comisia vine la casa parochială cu viceșpanul Gaál Miklos, solgăbirul Madaras Gabor și Zeik Laszlo. Intră în casă, își dau solia, căruța le-a rămas cu caii prinși în curte. S'a adunat popor, fără distingere de sex și etate, de s'a umplut curtea și casa, încât nu te puteai întorce. Pe când membrii comisiei s'au făcut comodi, aședându-se la masă, se aude în tindă un murmur grozav, amenințător, strigând furios: „Nu ne dăm feciorii cātane lui Kossuth,

nu!“ Ese solgăbirul Madaras în tindă furios, și întrebă, că cine a strigat.

— „Noi toți!“ fu răspunsul.

Era o zarvă, un chaos, o învălmășală, fețe posomorite, furioase, când l'a pus pe catele pe solgăbirul de s'a amestecat între popor. O clipă numai și picioarele i-au ajuns în grindă, când a căzut jos tóte hainele de pe el erau sfițicate.

Membrii comisiei, turbați de mânia și cătrăniți, fără a-și lua diua bună, părăsese Chirileul. „Ce va fi?“ se întrebau ómenii infuriati și cătrăniți și ei, umbliând în sus și în jos fără astempăr. „Orice va fi, nu ne dăm feciorii numai la Impăratul, așa am jurat noi în Cămpul Libertății la Blașiú, și nu ne-om călca jurământul“.

Nu trecură 7—8 zile și ne pomenim cu o companie de cātane regulate din regim. Carol Ferdinand, cu aceiași domni comisari, cari drept răsbunare ne puseră cātanele pe cap. În tótă diua se tăia o vită și se da un buglan de vin. Comisarii luau prândul în Chirileu, având bucătarul lor; séra mergeau în St.-Paul, la groful Haller Ignat, și în diua următoare éráși se reintor-

ceau și tóte întrebările se invérteau pe lângă aceea, că „cine va învățat, ciórelor, să faceți una ca aia? Dați-l afară și n'aveți nici un réu; țipați gálbeza din voi, ciórelor, că de nu, aici la voi ernăm“.

— „N'avem să dăm pe nimeni, că nu ne-a învățat nimeni; noi toți singuri, la olaltă, fără să ne învețe cine-va, am socotit, că așa ni-se cuvine să facem, cari suntem credincioși Înălțatului Impărat“, — răspundea poporul.

Așa ađi, așa mâne, așa poimâne, tot câte o vită și un buglan de vin. Eu am fost tot între ei, ca să-i domolesc; numai când se duceau cătră séră la St.-Paul, mergeam între popor să-l anizez și să ne prevedem pe diua de mâne. În séra a treia, unii slabi de ánger s'au fost hotărît să ne dea pe mine și pe frate-meu ca urđitori a tóte. Aceștia și-au și luat dela cei mai curagieși răsplată. Li-s'a astupat gura, n'au mai đis nimic. Pe diua a patra am dat al meu, un junc de trei ani, gras ca un pepene, spre tăiat. Vin tot din St.-Paul căpătam dela groful, pe țile de plug.

Intr'o di vin comisarii și ne pun aceleași întrebări, cu aceleași batjocuri, mai

adăugând, că „unde-i clericul, ciórelor?“ „Noi nu scim, noi nu-i păđim pași d-sale, noi avem necazurile noastre!“ Frate-meu trecuse Mureșul pe la hodăile unor Armeni la un baciú, mai ascuns între deluri, unde era în mare strimtorare.

Intr'o séră târđiu nă pomenesc, că vine acasă, unde puțin a ședut. Și-a schimbat vestmintele, că era îmbrăcat în haine românesce. Când era în casă s'a părut, că aude ceva sgomot și pe fereștii sări în grădină, de acolo în cimiteriu, apoi în altă ascunđetóre până în nóptea următoare, când avisat socrul meu, a venit cu căruța cu trei cai, a pus fên mult în căruța, l'a acoperit în fên și l'a trecut în regiunile Blașiului.

Cătanele erau încuartirate pe la ómeni, cari îi prevedeau cu părtine, carnea o căpătau regulat. Erau și doi oficeri. La un om în șura împodobită cu covóre și lepedee, pentru fluxul aerului se afla un locotenent numit Spiridon, Român-bănățan. Mergeam la densul și-l întrebam: „Cum vine lucrul acesta d-le tenente, D-Vóstré miliție împăratescă regulată faceți și pe esecutorii Ungurilor?“ — „Đeu, spunând adevărul, nici noi nu

hoția săvârșită de Fabian *Marsovits*, secretar de stat trimis ca director al hergeleliilor de stat din Făgăraș, care a furat deci de mii de florini din banii încredințați lui, și etă că acum *Grünfeld* l'a în-trecut. Jupânul *Grünfeld* a pus mâna pe 80,000 fl. și a luat cu ei frunța 'n buză. El a pus mâna nu numai pe banii comitatului, ci și pe ai orfanilor, ce i încredințase lui spre „chivernisire“ fișpanul *Guido Bauszern*. Hoțul e urmărit acum de gen-darmii și poliție, d'ér slabă nădejde de a fi prins. S'a pornit o strictă cercetare, pentru a-se constata suma furată, care se crede, că e mai mare de 80,000. Pe urma lui *Grünfeld* vor plăti erăși „Valahii“, că de ce sunt ei în țera acésta, decă nu s'ei plă-tescă pe toți, ér ce le mai rămâne, s'ei se bată la dobă pentru dare.

Serbare în amintirea lui Stroescu. Măne Duminecă, în 8 (20) Noemvre c., se va celebra în capela română din Gröveri un parastas în memoria fericitului *Mihail Stroescu*, ér la 2 ore d. a. va urma în sala de desemn a scólelor române din loc împărțirea hainelor între învățecii români dela meserii, procurate din fundațiunea „*Mihail și Elisa Stroescu*!“

Vinuri falsificate. De când a ajuns și negoțul cu vinuri pe mâna Jidanilor, falsificarea acestei beuturi a luat și la noi întinderi grozave. În Budapesta s'au găsit de curând foarte mari cantități de vinuri falsificate, ér acum s'a întemplat același lucru la Cluși. Dér nu numai Clușiul, ci toate orașele din Ardeal, după cum se crede, sunt pline de vinuri falsificate. Din cercetările de până acum se vede, că vinurile falsificate au fost aduse în Ardeal dela milionarul *Kann Armin* din Cincbiserici, care a transportat și în Budapesta număróse vagóne de vinuri falsificate. El vindea vinul transportat gata la locuință cu câte 12—16 cr. litru. Unui cumpărător dela Cluși i s'a oferit în cinsté vinul cumpărat, precum și mai multe sute de florini pe de-asupra, ca s'ei tacă și s'ei re-tragă pira ce a înaintat'o contra falsificatorului, dér cu toate acestea nu și-a retras'o. Afacerea e acum în cercetare. O fóié din Cluși spune, că un neguțător de vinuri de acolo și-a adus dela *Kann Armin* 10 butóie de vin. L'a cumpărat ca vin vechiú minunat cu câte 12—14—16 cr. litru, după calitate, și adus gata acasă. Lunea trecută poliția a confiscat alte 8 butóie de vin, ce au sosit dela Cincbiserici, ér Marți de asemenea au fost confiscate vinurile din două pivniți mari. Aceste vinuri, cari nici n'au văcut vița de viie, se vindeau ca „vinuri fine vechi“.

Crisă de baní în Maramureș. O fóiá ungurescă din Maramureș se plânge, că băncile unguresci de aclo, câte au rămas încă nebankrotate până acum, și-au pierdut

cu totul încrederea în neguțători și numai vréu s'ei împrumute acestora baní. Din cauza asta comerțul merge réu de tot. Crisa acésta, care însemnă cea mai gro-zavă decadență a moralității și omeniei, este a se mulțami stăpânirii, care a umplut biéta Maramureș cu Jidaní. Aceștia prin lăcomia și șarlataniile lor au pus bine ori-ce credit, au păpat totă omenia, căci — dice „A-ny“ — nu există comitat în țera, unde s'ei se găsescă atâtea acte false și falsificate, ca în Maramureșul cel jidovít.

Noua cale ferată dela Sighișoara la Agnita s'a terminat și s'a predat ținile acesteia comunicațiunei. Noua linie s'a construit pe cheltuála comitatului Târnavei mari, are o întindere de 50 kilometri și a costat 989,000 fl. Chilometrul s'a venit în 19,800 fl. Cheltuelile au de-a le purta locuitorii comitatului peste tot, venitele noiei linii ferate însă de sigur, că nu vor fi ale lor, ci le vor folosi cei ce au puterea în mână. Așa s'a întemplat și cu alte linii ferate construite în cea mai mare parte cu baní storși de pe spinarea contribuabililor români.

Furt. Ni se comunică, că Joi nóptea s'au întemplat în Brașovul-vechiú două casuri de furt. Anume, véduvei *Iuliana Gusbeth* 'i-s'au furat două gásece și un ham de cal, ér locuitorului *G. Brendörfer* 'i-s'au furat toate rufele, ce erau întinse pe funia, ca s'ei se usuce. Ambii păgubași locuiesc în Strada de mijloc.

Cununii. Măne în 8 Nov. v. se cunună d-șóra *Maria D. Siban* din Brașov cu d-l *Nae Georgescu* în comuna Poiana, județul Ialomița (România). — Fiá într'un ceas bun!

— D-nul *Vasile I. Tărăș* din Satu-lung (Săcele) și d-ra *Susana O. Trandaburu*, fiica d-lui *Oprea Trandaburu* din Purcáreni, se vor cununa mâne, Duminecă, în 8 (20) Nov. în biserica română gr. or. din Purcáreni.

— D-l *Ioan I. Stănescu* din Cernat și d-ra *Maria I. Bortóș*, tot de-acolo, se vor cununa mâne, Duminecă, în biserica S-lui *Nicolae* din Cernat.

Dorim fericire tinerelor părechí!

Tunete și trăsnete în Noemvre. Din Roit, comit. Bihorului, se scrie, că ținile acesteia asupra acelei comune s'a deslănțuit o mare furtună, însoțită de trăsnete, ca în dricul verei. Trásnetul a lovit în casa unui locuitor, cu numele *Ioan Luncan*. Pe lângă totă plóia torențială, casa a ars aproape total.

Numire. Ministrul de justiție a numit pe practicantul dela judecătoria cercuală din Reghinul săsesc, *Parteniu Barbu*, vice-notar la judecătoria de cerc din Sebeșul săsesc.

D-șóra Leontina Gärtner. Diarul din America „*Boston Evening Transcript*“ serie următoarele despre splendida reușită a unui concert dat de d-șóra *Gärtner*, cunoscuta noastră concetățenă: „D-șóra *Gärtner*, a se-cerut un astfel de entuziasm, încat merită deosebita atențiune. D-șóra *Gärtner*, o damă tineră din Germania (? — Red), care de present petrece în New-York, manuează cu perfectiune instrumentul său, cello, și jocul său briliant a însuflețit pe toți, căți l'au ascultat. Densa e de o înfățișare dragălașă și jocul ei plin de spirit, érá tehnica artistică îi câștigă onórea de a fi prima artistă în cello în Statele-Unite“. — Felicităm și noi pe tineră domnișórá!

Un nou călindar românesc. ținile acesteia va apăre la București un nou călindar românesc, care se va numi „*Călindarul Minervei*“, editat și lucrat de noul institut de arte grafice și editură „*Minerva*“ al d-lor *Filip, Moroian, Popovici și Tălășescu*. Noul călindar va fi unic în felul său, cuprinđend un material fórté ales și bogat, cu multime de ilustrațiuni artisticé esecutate și în diferite colorí. Lipsa unui asemenea călindar a fost fórté simțită pentru familiile frun-tașe române, cari sigur, il vor saluta cu bucuriá. Prețul va fi 80 cr. (plus 10 cr. porto).

Concert. Musica orașenescă va concerta mâne sérá, Duminecă, la otel „*Europa*“, avénd un program bogat și ales, constător din 10 puncte, între cari și o piesă nouă românescă: *Fantasia* despre cantecele román „*Norocul pierdut*“ de *Hummel*. Inceputul la 8 ore. Intrarea 30 cr.

Două calfe de prăvăliá, tineri români, cari améndoii vorbesc limba română, germană și maghiară, doresc s'ei afle aplicația: unul la manufactură, ér altul la băcăniá. A-se adresa la administrația diarului nostru.

Adunare de învățatori.

Ileni, 12 Nov. n. 1898.

Despărțeméntul reuniunei învățatorilor români gr. cat. din Vicariatul Făgărașului și-a ținut adunarea de tómnă în 6 Noemvre n. în sala scólei gr. cat. din Ileni. A luat parte aproape totalitatea membrilor în frunte cu neobositul președinte onorar, *Rev. Dn. Vicariu B. Rațiu*; apoi învăț. dela scóla comunálă, mai înainte grănițárescă din *Copácel*, precum și un frumúșel număr de popor din loc în frunte cu vrednicul lor părinte sufletesc *Cornea*.

La 9 ore a. m. toți cei presentí iau parte în corpore la serviciul divin. Biserica, îndesuită de lume, ne-a surprins plăcut, fiind obișnuiți a vedé atáta popor numai în ziua de Pasci. Cántările au fost esecutate de cătră învățatori în cor cu frumos succes, ér cuvéntul dela finea serviciului, rostit de *Rev. Dn. Vicariu B. Ra-*

țiu, a impresionat atât de plăcut, încat nu ne mai putea sătura de a-l asculta.!

Cătră 11 ore se începe ședința în sala de prelegeri. Președintele, d-l *Ioan Pop*, prin un cuvént de binevéntare declară deschisă ședința. Imediat luá cuvéntul *Rev. Dn. Vicariu*, arătând scopul intrării de ađi și punénd la inimă fă-căruia însemnătatea rolului, ce l are învățatorul în timpul de ađi, în fine implórá darul și ajutorul lui *Dumneđu* peste activitatea de ađi a reuniunei. Învățătorii ascultă în picioare aceste sfaturi adevérat părintesci, ér pe fețele lor ai fi putut ceti șopta: în adevér, după atátea sacrificii și ani de muncă, ai fi binemeritat locul altora! „S'ei trăsescă“, résuná puternic, ér fața emoționată a ne-întrecutului muncitor e traversată de două lacrimi.

La cetirea apelului nominal răspund 26 membri ordinari, 2 fundatori și căți-va ajutători. Incassarea taxelor se face prin o comisiune de doi membri.

Urméză punctul 4 din program: tractarea bucății de cetire „*Pruncul bun*“ cu elevii din desp. al II-lea, lecțiune practică de învăț. local *V. Farcăș*. O critică severă a urmat acestei lecțiunii, au fost multe párerí și pro și contra până ce sa trecut la cetirea disertațiunei „*Munca și crucea*“. D-l *G. Vlad*, autorul disertației, și-a dat multă ostenelă și ar fi nimerit'o mai bine cred, decă ar fi cetit'o într'o adunare de popor, ba ar merita s'ei se și publice într'o fóiá populară. Pentru zelul și ostenelá prestată i-s'a esprimit multămită protocolară.

Procesul verbal din adunarea trecută, după cetire, se verifică; asemenea se cetesc rapórtelile comitetului și al cassarului, se primesc fără observări și autorilor li-s'ei dá absolutul.

Pentru ținerea adunării de primavară s'a ales comuna *Deșani*, cu care oca-siune va ținé lecțiune practică învăț. local *V. Turdean*, ér disertațiune *S. Spuderca* învăț. în Șona.

S'a primit unanim propunerea venitá dela președintele desp. Sibiiu, prin care se recercă și acest desp. a întreveni la *Prea Ven. Consistor* pentru edarea unei foi pedagogice. S'a însărcinat biroul desp. ca s'ei se pună în intelegere cu *Tipografia* semi-narială din *Blașiú*, eventual și cu alte tipografii pentru tipărirea a 40 esemplare din Statutele reuniunei, deóre-ce în despărțemént numai doi membri au statute, ér de-sele întreveniți la On. comitet central nu au avut rezultat.

Urmánd în fine, alegerea comitetului și a delegaților pe un nou period de un an, cu excepțiunea unui delegat și a cassarului, s'au reales toți cei vechi.

Abia cătră 7 ore séra, președintele închise adunarea, mulțámind celor presentí și cu deosebire *Rev. Dn. Vicar* pentru bunăvoința, cu care ne-a onorat, participând neîntreput dela 9 ore dimineța, așa

scim; pe noi ne-au jurat s'ei fim credincioși și ministerului unguresc“.

Comisia veni éráși cam prin 14—15 Septemvre, când la *Blașiú* se intrunise adunarea cea armată. Nu apucase a-se așeđa la masă și sosese un călăreș din D.-S.-Mártin, dá o scrisóre vice-șpanului *Gál Miklos*, o desface, i-se schimbă fața, se uită spériatí unii la alții, dau scrisórea unii dela alții, se scólá, și se duc cu scrisórea la locotenentul *Spiridon*. Și pentru el era o scrisóre dela majorul *Clococian*, o desface și numai decăt dá asprá poruncă, s'ei se bată toba și s'ei pornescă cătră *Blașiú*. Carnea nu era férță, cătanelé o scoteau din castróne, cum o gáseau. Era o privelisce, de-ți era drag s'ei te uití la ei. Feciorii erau mai toți Români.

Peste vre-o două ținile s'a reintors și fratele meu *Vasilie*. El ne-a enarat, cum a decurs acea adunare înarmată, la care a asistat și comisariul ministerial, *Vaj Miklos*, cum s'a constituit comitetul de pacificațiune ș. c. l.

A început a-și organiza și el prefectura. A pus în lucrare facerea de láncl. Un obșitar din *St.-Paul*, *Vicu*, venia în toate

ținile la *Chirileu*, scotea ómenii într'un rit, îi inturna în drépta, în stánga, așa dícénd mai nimica totă. Aici chiar în gura *Secuimei* trebuia s'ei fiá o prefectură mai perfecționată, dér ce s'ei faci? — că nu ne avea nimeni de grijă! Apoi s'ei puté vedé desastrul ce trebuie s'ei urmeze, că fără mijlóce, fără ómeni eseroitați, fără arme, nu e modru s'ei efeptuesci ceva lucru de ispravă.

Peste vre-o câte-va ținile am mers la *Blașiú*. Am aflat pe *Domnul Axentie* lângă satul *Blașiú* eserciindu-și pe ómenii s'ei înarmați bine, de își era mai mare dragul s'ei te uití la ei. I-a dat fratelui meu inviațiune s'ei întórcă acasă și s'ei întreprindá desarmarea domnilor, cari se vor afla în prefectura sa.

Am reintors, și lângă cei cu care merserăm noi la *Blașiú*, s'au asociat din satele pe unde treceam multime de popor armat din *Capálna*, *St.-Mária*, *Cetatea de Baltă*, *Tătărlana*, și alte sate din prefectură. Am sosit pe înserate în *Șomfaléu* la protopopul *Nemeș*, care avea și densusul un fecior student în *Blașiú*. Protopopul ne-a primit cu musicanți și séra am cinat la densusul. Arme

tot am fi mai avut, însă nu aveam muniție: praf de pușcă, glónțe, apoi armele erau de diverse sisteme, unele cu cremene, altele cu capse. S'a făcut o colectă de 60 fl. m. c., și pe tribunul *Petru Bóntă*, teolog din *Șeușa*, l'a trimis frate-meu în séra aceea la *Mediaș*, s'ei cumpere praf, capse, glónțe, alice de lupi, cremeni, cu un cuvént tot ce trebuiesc pentru armele de diverse sisteme, ce aveam. Nóptea am petrecut'o în voie bună.

Dimineța următoare prin *Craifaléu*, suind délul am ajuns în *Bord*, aici éráși am petrecut o nópte, că dórá va sosi trimisul *Bóntă*, însă n'a sosit. Cam pe la 8 ore am pornit prin *Șeușia*, *Ogra*, pe drumul țerii.

Din sus de *Ogra* armata s'a împărțit așa, ca jumétate s'ei înainteze până la făgădăul ce era lângă drumul țerii. Acest făgădău, era ca o fortăreță, construit în 1834 din biserica ungurescă din *Chirileu*, pe care cei 17 Unguri armaliști, pe cari îi aveam conții din *St.-Paul* în timpurile, când erau datori în insurecțiunii a-i pune pe picior de rebel, dér venind în desvetudine insurecțiunea și voind domnií feu-

dalí a-i folosi ca jobagi, au surpat coperișul bisericii și s'au dus la locurile de unde își trăgeau originea, rămânénd biserica ce zid nesticată. Dela acest făgădău trebuia armata trimisă înainte s'ei tragă un cordon până în *Chirileu*. Povéștorii erau *Alexandru Ludoși*, feciorul protopopului din *Ludoș*, și *Alexandru Boer*, feciorul protopopului din *Lechința*. Aceștia sosind la făgădău, au zábovit, prinđénd pe făgădar, sub cuvént, că a înjurat pe Români, că de ce se prind ei cu domnií.

Cordonul s'a întârziat a-se pune în aplicare, căci cealaltă parte a armatei sub conducerea fratelui meu, a intrat în *St.-Paul* mai din jos de locul, unde e acum gara călei ferate. În capul satului la fântânițe, i-a eșit înainte plebanul catolic *Kolozsi János*, groful cel tiner *Haller Lajos* și vre-o patru *kossuth-husari*. Imbiindu-se de pace, au întins mâna fratelui meu; el însă a refusat a-i da mâna. Plebanul véđéndu-se refusat, a tras pistolul de două-ori fără a-se descărca, apoi printre multimea cu cai ageri ca nisce smei, au trecut pe la curtea din sus, unde locuia *Haller Lajos*, și peste ritul pe care era s'ei fiá tras cordonul, pe dina-

că nici n'a putut prânzi, mulțumindu-se numai cu dejunul ce-l va fi luat acasă înainte de plecare; d-sa mai preferă a petrece între învățătorii a-le da deslușiri unde se cereau și a contribui astfel la frumoasa reușită a adunării de ași.

Sera luarăm parte cu toții la masă, în casa părinților învățătorului. Masa a fost bogată și ne-am ospătat bine, căci această ni-a fost și prânzul și cina. Nu au lipsit nici toastele, între cari amintesc al Rv. Dn. Vicar pentru stăpânii casei, al președ. I. Pop pentru D-l Vicar, al par. Cornea pentru învățătorii, al învățător. A. Stroia pentru pâr. Cornea, care a imitat foarte bine frumosul exemplu al șefului său, participând ziua întrăgă fără întrerupere și luând parte activă la desbaterea și precizarea unor chestiuni de importanță, ér pe de asupra oferind și frumos ajutor la cassa Reuniunii noastre. Durere, că alți preoți, nici măcar cei din nemijlocită apropiere n'au aflat cu cale a se prezenta.

Buna înțelegere, interesul, seriozitatea și zelul membrilor manifestat cu această ocaziune ne îndreptățește a spera, că acest despărțământ își va împlini chemarea.

Un membru.

ULTIME SCIRI.

Viena, 18 Noemvre. „Neue freie Presse“ în foia de seră comunică din informațiuni competente, că scirile despre retragerea ministrului de război Krieghammer sunt de ocamdată pure combinațiuni.

Viena, 18 Noemvre. Contrar scirilor răspândite până acum, împăratul Wilhelm în drumul său spre Germania nu se va reîntorci prin Spania, ci va debarca în Pola, și de aici prin Austria va merge la Berlin. Hotărârea acăsta a surprins pe toți.

Convocare.

Despărțământul I. al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ va ține o adunare extraordinară, Duminecă în 15 (27) Noemvre a. c. în edificiul școlilor centrale române gr. or. din Brașov la orele 3 p. m.

Ordinea de zi:

- 1) Deschiderea adunării.
- 2) Raportul comitetului despre lucrările sale dela adunarea din Brașovul-vechiu (14/26 Iunie a. c.) încôce.
- 3) Raportul despre starea casei.
- 4) Alegerea comitetului despărțământului pe trieniul 1899—1901.
- 5) Propuneri de sine stătătoare.

La acăstă adunare se invită toți membrii Asociațiunii din acest despărțământ și în genere toți amicii culturai române.

Din ședința comitetului desp. I. al „Asociațiunii“ ținută în 5 (17) Noemvre 1898.

Andrei Bârseanu, Nicolae Bogdan,
direct. desp. notarul comit.

Premii pentru învățătorii.

Concurs.

Comitetul central al „Reuniunii“ învățătorilor gr. cat. din jurul Gherlei“ escrie concurs de premii pentru elaborarea următoarelor teme:

- 1) „Încât s'ar puté delătura prin lățirea cunoștințelor naturale credința deșartă și superstițiunile din popor?“
- 2) „Să se arate importanța studiului religiunii în școala poporală.“
- 3) „Datorințele învățătorului ca crescător față de direcțiunea greșită a socialismului modern.“

Premiul pentru fiă-care temă e de 5 fl. Un premiu este pus de M. On. D. Iulian Ancean preot gr. cat. din Surduc; unul de On. D. Teofil Grigorescu, învățător primar la școala gr. cat. din Lăpușul unguresc și unul din cassa reuniunii.

Estensiunea operatului are să fiă 3—4 côle format quart. Terminul lucrării: Dumineca Tomei anul 1899, pe când operatele sunt de a-se subșterne la comitetul central, dimpreună cu o epistolă sigilată, pe care va fi scrisă devisa concurrentului, ér înlauntru sub sigil numele aceluia.

La premiile acestea pot concurge numai învățătorii actuali și respective membrii ordinari ai reuniunii.

Din ședința comit. centr. al Reuniunii învățătorilor gr. cat. din jurul Gherlei, ținută în Gherla la 1 Octomvre st. n. 1898.

Ioan Papiu, Dionisiu Vajda,
președinte. secretar.

Punându-se la dispozițiunea subscrișului presidiu două premii pentru cea mai reușită rezolvare a temei date, prin acăsta se scrie concurs la următoarea temă:

„Să se prezente o colecțiune de poezii poporale, snöve din gura poporului, în cari să se reoglindeze fidel limbajul acelor comune în carea locuesce respectivul concurent; eventual să se pună ca adaus un tractat despre însușirile fonetice ale limbii poporale din respectiva comună, modul de pronunțare etc.“

Condițiunile de concurs sunt următoarele:

- a) Lucrările, respective colecțiunile, sunt a-se serie curat și clar; să se scrie numai pe câte-o lature a hârtiei rămânând dosul aceleia gol; să fie mai bine puțin, dér bun, decât mult și réu.
- b) Lucrările sunt a-se prezenta la adresa subscrișului presidiu la Cluși cel mult până în 1 Ianuarie n. 1899.
- c) Concurenții să fiă învățătorii români din comitatul Clușului.
- d) Manuscrisele nu se retrimite, ci rămân în archiva reuniunii spre păstrare.

e) Premiile se vor distribui acelor două lucrări, cari vor fi judecate ca cele mai bune, și anume: prima va fi premiată cu suma de 20 (douăzeci) corône, a doua cu 10 (dece) corône.

Cluși, 10 Noemvre n. 1898

(adresa: Széchenyitér nr. 23).

Presidiul reuniunii inv. gr. cat. din comitatul Clușului.

Iacob Mureșian,
președinte.

Literatură.

Cultura Plantelor. Din prețiosul „Manual de agricultură rațională“ al d-lui George Maior, profesor la școala centrală de agricultură dela Ferăstru, în Bucuresc, a apărut în Tipografia „A. Mureșianu“ din Brașov, partea II. **Fitotechnia sau cultura specială a plantelor.** Acest volum se estinde pe 611 pagine, format mare și conține în text 202 figuri. Cuprinsul e foarte bogat, arătând cu de-amăruntul soiul, modul de cultură, bólele și vindecarea lor etc. pentru fiă care plantă, precum cerealele (tot felul de bucate, ca grâu, secară, orz, ovés, orez, mei, cucuruz, hrișcă, etc.); apoi mazere, linte, mazărice, rapiță, mac, șofran hemei, in, cânepă, tutun, cartofi, tot felul de sfeclă hrén, curechi și alte multe. Apoi diferitele plante de nutreț, ca lucernă, trifoi, mohor, cucuruzul verde de nutreț, diferitele compozițiuni pentru fenațe și pășuni artificiale etc. Alt capítlu tracteză despre cultura fânătelor, altul irigațiuni, altul despre pășuni etc.

Pentru fiă-care econom, acăstă carte e de cea mai mare trebuință, putându-i servi ca cea mai bună călăuză în toți ramii economiei sale. Asemenea scrieri nici n'am avut până acum în limba română. Tóte gazetele noastre, tóte reuniunile economice, toți bărbații noștri luminați și pricepuți în ale economiei, au salutată cu multă bucurie aparițiunea acăstei prețioase cărți, care face onóre literaturii noastre, putând sta față cu cele mai de frunte scrieri de acest fel ale celor mai culte popóre din Europa.

Tuturor economilor români, cari doresc să facă o înaintare în purtarea economiei lor, le recomandăm decí să procure acăstă prețioasă carte. Prețul volumului II este 4 fl. (trimis cu posta recomandat 4 fl. 25 cr.). Pentru România 10 lei, plus porto.

Din partea întâi **Agrologia**, care tracteză despre cultivarea pământului: aratul, semănatul, gunoitul etc. etc., de asemenea se mai pot căpéta esemplare cu prețul de 2 fl. 50 cr. (plus porto recomandat 25 cr.). Pentru ambele tomuri de-odată procurate este a se plăti porto 40 cr.

Se póte procura dela Tipografia „A. Mureșianu“ din Brașov.

„**Pintea Viteazului**“, tradițiunii, legende și schițe istorice, de Ioan Pop-Reteaganul. Acăsta, pe cât scim, e cea mai completă scriere despre eroul Pintea. În ea se cuprind foarte interesante tradițiuni și istorisirii din tóte părțile, pe unde a umbat Pintea. Se află de vânzare la tipografia „A. Mureșianu“ în Brașov și la autorul în Reteag (Retteg). Prețul 20 cr. (cu posta 23 cr.).

intea cărușei mele ca la 20 pași, ca fulgerul au trecut în sus și nu s'a oprit până în ritul oii (Vajaji rét) unde erau adunați insurgenții sécui.

Frate-meu intrând în St.-Paul a aflat pe béránelul grof Haller Ignat în piața cea mare largă, lângă zid, cu tóte armele și tréscurile; le-a încărcat pe două caré și intrând la plebanul Kolozsi a cules și de acolo armele, care le-a aflat, fără să se facă alte pagube la curtea lui Haller Lajos. Până a zăbovit el prin sat, lagărul intrând în curtea din sus, a prădat-o de n'a rămas nimic, sub cnvânt, că proprietarul era ales deputat pentru dieta din Peșta. Indignat de acest lucru, frate-meu a sosit cu restul armatei în Chirileu, ómenii cât prin cortele, cât în jurul bisericeii au petrecut nóptea.

Intre tinerii, care fugise dela casele lor și se mai ținea prin Chirileu, era și fiul preotului gr. or. din Nasna, teolog. Pe acesta, ce-l ajunge într'o seră, înainte de desarmarea întâmplată, s'a dus acasă. Tocmai în acea zi preotăsa mea, având afacere la un croitor în Vașarheiu, a mers la oraș și la croitor a aușit pe calfe dicând: la nópte vom merge la vênat pe sate. Intre

aceste sate era și Nasna. Preotăsa mea i-a spus lui Pop Vasile, ce a aușit vorbindu-se, l'am desmântat și noi toți să nu mergă acasă, dér nu l'am putut abate dela propoșul său. S'a dus, era tocmai lună plină, timp frumos. S'a desbrăcat de hainele de mai înainte și a îmbrăcat haine țărănesc, a încălțat opinci, ca să nu fiă cunoscut. Cu nisce feciori din sat a eșit la ulță (Stradă). Nimeriseră cei din Vașarheiu, despre care am pomenit, și póte nici l'ar fi cunoscut, dér mergând mai încolo s'au întélnit cu alți feciori, cari, precum se povestea, l'ar fi trădat, și așa întorcându-se l'au prins, l'au dus în Vașarheiu, l'au legat de un stîlp, lângă fântână, și în 4 Octomvre l'au spânzurat în otarul Mediașfalului, așa cât din casa preotăscă din Nasna îl puteau vedea părinții lui.

Adunați fiind atáta sumedenie de ómeni, deși Bónța nu sosise, s'a ridicat poporul, am mers în Mirașten, cu scop să mergem să eliberăm pe Vasile Pop. S'a suit în turnul bisericeii un om, că fiind loc plan nu se putea vedé departe. Era la 6000 mii de ómeni, mulți bine înarmați. Frate-meu cu Oros și alți căți-va, au mers

mai aprópe de locul, unde era să se esecute Pop. Până au reîntors ei, omul din turn se scobórá și dá de scire, că din jos de cătră Recea (un fágădău de pétră, în față cu Vidasésul) se apropie vre-o căți-va călăreți kossuthiști și vre-o 4 caré. Se bate alarmă, se adună ómenii în rânduri strinse și cuprind drumul. Peste puțin sosesc, în frunte un hinteu cu 6 cai, apoi două căruțe și 24 călăreți. Sare un om cât un uriaș, Nonicu Diacului din Mirașten, și prinde frănele cailor. Din caléscă se ridică un domn bérán și dice: „Domnilor, ómeni bunii! Eu sunt Miko Imbre, gubernatorul, ce vreți?“

— „Noi vrem, Mária ta, să mergem la Vașarheiu, să eliberăm pe Vasile Pop, pe care vréu să-l spânzure, și Mária ta vei rămâne aici până se va libera prinsul nostru!“

— „Eu dic pe onórea mea de grof și de gubernator, că cât ajung în Vașarheiu de loc vi-l trimit aici.“

Frate-meu lipsia, ér noi ne-am încredut parolei profeti și gubernatoresc. Peste puțin a sosit pe altă stradă frate-meu și I. Oros; se făcea tot firă, că am scăpat pri-

ECONOMIA.

Gunoiul verde.

Pe când la noi plugarii în mare parte nici cu gunoiul obișnuit dela animalele de casă nu știu gunoi cum se cade pământul, ér gunoile provenite din minerale, precum e sarea, varul, cenușa ș. a. nu se întrebunțéază mai de loc, pe atunci plugarii harnici de prin alte țări, ba ici coala chiar și de pe la noi, în economiile purtate mai înțeleptesce au început a întrebunța și gunoiul verde pentru gunoirea și îngrășarea pământului.

Sub gunoia verde se înțeleg tóte acele plante verzi, cari crescute pe pământul arător, cu ocaziunea aratului se întorc sub brazda de pământ, ce se ară cu plugul, pentru-ca să se póta asimila și întrupa acolo éráși pământului, din care au crescut. Cu cât plantele numite sunt mai multe și cu cât sunt de un soi mai bun și mai ales, cu atât și gunoiul verde produs din ele se va face mai bun și mai prețios.

După cum se scie, plantele verzi conțin cel mai mult azot, care contribuie la nutrețirea séménăturilor într'un mod foarte bine-făcător. Azotul numit, ajungând prin arat în partea mai din jos a pământului, de acolo străbate prin rădăcinii direct la nutrețirea séménăturilor, sub formă de materie organică.

Se scie mai departe, că pentru nutrețirea plantelor sunt de lipsă două feluri de materii nutritóre: materia organică, care adecă provine din organele plantelor și une-orii și dintr'ale animalelor, și materia anorganică, care provine din sărurile, cenușele și celelalte minerale aflátore în pământ.

Decă pământul se ară atunci, când pe el sunt o mulțime de plante verzi, din acestea se desvóltă multă materie organică. De aci ne putem esplica foarte ușor, pentru-ce în ogórele lăsate sau necultivate un an, se face grăul și secăra mai bine, ca în cele cultivate în tot anul. Negreșit, că azotul, ce se află în plantele, cari se întorc cu ocaziunea ogorului sub brazdă, îngrășă în mod foarte însemnat pământul respectiv.

Védând acestea, plugarii harnici nu s'au mulțămít numai cu plantele, ce au crescut ele de sine pe loc, ci au séménat chiar anumite plante, pe cari după ce au crescut și s'au desvóltat încât-va, le-au întors prin arat sub pământ, ca pe un fel de gunoia verde. Asemenea plante sunt: mazăricea, rapița, hrișca, secăra, grăul ș. a., cari au adecă mai multe rădăcinii și o vegetațiune mai puternică.

Gunoiul verde e de o însemnătate deosebită pentru plugarii: prin el se împedecă scurgerea leșiilor din pământul arător în pătura mórtă de sub pământ cu ocaziunea ploilor torențiale; înăbușesce crescerea buruienilor nefolositoare și veninoase și dá tot-odată și pământului o parte însemnată din materia nutritóre, numită azot.

lejul din mână și n'am arestat pe gubernator. Mintea Românilor cea din urmă!

Gub. Miko nici n'a mers în piața Vașarheului, ci prin ulița plugarilor (Kis utza) s'a dus la *Agyagfű* la adunarea Sécuiilor. Las' că și el sta réu înaintea lui Berzentzei Laslo și era p'aci s'o pățescă. Noi nu sciam, cum se folosesc stratagelele și înșelătoriile în resbele. Am așteptat mai până sera, dér dorința nu ni-s'a împlinit.

Am reîntors decí în Chirileu și de aci ne am dus la Ernút. Locul acela, unde se ține tégul de vite până mai în anii trecuți, era cuprins de mulțimea înarmată. Noi cei onorațorii intrăm în castel, așternem masa să cinăm, afară se face sgomot, intră în castel șese inși, aducând cu sine un individ. Era un trimis din Turda, cu o stafetă, în care Turdenii înștiința pe frații lor din Vașarheiu să grăbescă în ajutor, că Iancu se apropie de Turda. Ne punem la cină, și abia luăm două plese de mâncare, când étă că se luminează ferestrele. Sărím în sus, se vede foc mare, ardea Miraștenul. Se bate alarma, plecăm, și în marș forțat ajungem în Chirileu. De aici un despărțământ cu frate-meu și cu Oros și ma-

Prin mai multe încercări s'a adevărit, că 12—15 mii chilogramme de mazărice verde, bunăoară îngropată pe un hectar de pământ, a dat dela 80—100 chilogramme de azot, ceea-ce prețuesce tot atâta, cât 18—20 chilogramme de bălegar môle produs din gunoiul uscat, séu cât leșia produsă din aprôpe 500 chilogramme de lemni.

Gunoiul verde se produce în deosebit tómnă, după ce s'a luat recolta de pe pământul respectiv. Atunci se ară, se sémână și grapă vre-una din plantele mai sus amintite, carî apoi până prin Octomvre cresc și se desvóltă așa de bine, încât dau cel mai bun și mai prețios gunoi verde.

Pământurile destinate pentru cultura sémânăturilor de primăveră, decă se lasă de cu tómnă nearate, perd o multime de materii nutritóre din ele, deórece s'a constatat prin analiza apelor scurse din asemenea pământuri, că aceste ape duc cu sine partea cea mai însemnată a materiilor amintite.

Din acestea se póte vedé, de ce însemnătate mare e gunoiul verde și ogórele de tómnă pentru economia câmpului, și la ce perderi mari își espun pământurile lor aceea, carî nu le ogoresc peste érnă, ci le lasă așa în arșița sórelui și spălatal ploilor, până ce se scurg mai tóte materiile nutritóre de pe suprafața lor.

Pómele verménóse.

Ca mai tóte produsele economice de câmp și de grădină, așa și unele din póme sunt supuse la mai multe bóle. Intre acestea pentru mere, pere și prune cea mai însemnată este verménóșarea. Acesta se produce de nisce vermuleți séu larve (omide), carî întră în póme, parte pe când acestea sunt încă în ajun de a se forma, parte pe când sunt deja formate.

Vermuleții séu moliile numite se prăsesc dela nisce fluturi și trec ca tóte insectele prin așa numita metamorfóșă (schimbare), și adevă: din ouș se fac larve séu omide, din acestea nimfe séu coconi, ér din acestea după 14 zile ese fluturul în tótă forma lui.

Fluturii acestia sunt de o colóre négră închisă, aripile pe partea de-asupra au un punct negru mare, ér pe partea de-desupt sunt cam surie. Mărimea lui e de un centimetru, ér când stă cu aripile întinse orizontal, ajunge până la trei centimetri. El sbórá mai cu sémă după apusul sórelui, când femeiușele, carî sunt cu ceva mai mari ca bărbătușii, își depun oușele pe frunțele și cója pomilor, unde clocindu-se de căldura sórelui, es tot atâtea omide, carî trecând de pe frunțele séu cója pomilor, întră în fructele acestora, pe carî le găuresc și încep a se nutri cu mieđul lor și al simburilor din ele.

La început vermuleții séu moliile acestea sunt de tot mic și subțiri, dér după ce apucă în póme și se satură bine, cresc și se fac mai mari și mai groși, așa încât numai pot eși pe gaura aceea, pe care au intrat în pómnă, ci sunt siliti să-și

facă alta, pe care apoi își scot și necurățeniile, ce le fac acolo. Acesta se póte vedea de altcum mai la tóte pómele verménóse, că adevă au câte două găuri de verme.

Vermele acesta rămâne în póme aprópe câte două luni de zile, până ce adevă a crescut și s'a desvóltat de ajuns, atunci când îi vine timpul, ca să se schimbe în nimfă, ese din pómnă și séu tórcé un fel de tort ca páianginul cu care se acată de o créngă a pomului séu se ascunde în scórța acestuia și acolo stă câte 14 zile până ce adevă se schimbă în fluture. Unii din fluturii acestia se ivesc deja prin Mai și Iunie, alții însă numai prin August și Septemvre. Cei dintăiți pun ouș de vară, ér cei de al doilea de érnă, carî adevă ernéză cu pómele prin pivnițe, séu pe frunțele și în scórța pomilor și numai în primăvara următoare se desvóltă din ouș de se fac larve séu vermí.

Cel mai bun mijloc de stérpire în contra acestor vermí este acela de a nu băga tómnă nici odată póme verménóse în pivniță, ci mai bine este de a-le scutura din pom și a le da la porci, de a culege preste érnă și primăvara tóte frunțele de pe pom și câte le vedem rămase aninate pe crengile acelora și de a unge cu var și gaz de tómnă bine scórța pomilor. În modul acesta și decă nu ne succede de a-i stérpi cu totul, totuși se prăpădesc partea cea mai mare din ei.

În timpul din urmă pomologii mai mari, cu ajutorul unei pompe, au început a stropi pomii din grădină, după ce le-au căđut flórea, cu un fel de otrăvă de aramă (cuprum arsenicorum), din care se pune în 100 litre de apă curată câte 50—60 de grame și cu acesta amestecătura se stropesc apoi pomii, întocmai precum se stropesc vițele de viie atăcate de peronosporă.

Dér fiind-că otrava de aramă e fórte primejdiosă, din care causă nici nu se póte procura fără adevărită dela primăria comunală, așa nu trebuie suferit pe niminea ca să se atingă cumva de ea, séu de pómele stropite de curénd, ba nice érbă se nu se foloséscă până ce nu o au spălat bine ploile. În modul acesta se pot scuti pómele de vermí, de-óre-ce când se apucă séu ródă la cója lor, se otrăvesc cu acea otrăvă și cad morți la pământ.

P O V E T E.

Un mijloc contra funinginei. Se scie, cumcă pe vasele, carî ferb pe toc, se pune o pătură de funingine, care din ce în ce devine tot mai grosă. Fiind-că funinginea este un conducător réu de căldură, vasul se încăldește anevoie și ferbe mai târđiu de-o parte, ér de altă parte pentru bucatăreșa harnică este rușine, ca ea să aibă vasele negre de funingine. Cel mai bun și mai lesne mijloc în contra funinginei este, ca vasele să

se frece bine cu sare de casă și numai decăt vor fi frumoșe, strălucitóre ca nóuă.

Frunțele de stejar uscate sunt cel mai bun mijloc deja de mai mulți ani probat, de a conserva legumele peste érnă. Lucrul se face astfel: Se pune într'un vas tot un rénd de frunțe uscate și un rénd de legume, până ce e plin. Apoi se aședă în pivniță într'un loc scutit de ger. În modul acesta se pot conserva legumele în starea cea mai prospétă, fără a-se vesteji, până primăvara târđiu.

Curățirea buților pentru varză De multe-ori se întâmplă, că varza nici nu ajunge să se înăcréscă și deja e și stricată; cauza este, că vasul n'a fost destul de curat la aședarea verzei în el. Ca să avem peste érnă o varză bună, fragedă și frumoșă trebuie în bute, séu în alt vas, în care se pune varza, să se pună apă cam până la jumătate, în acesta se pune 1/2 chilă de var ars. Se astupă bine vasul și se lasă să se topéscă varul. Apoi se clătăresce vasul de câte-va ori și în fine se golesce și se spală bine cu apă curată.

G l u m e.

Mincinoșii. S'au întâlnit odată doi mincinoși, carî începură a-și povesti unul altuia câte verđi și uscate despre țările prin carî au umblat.

— Eu, díse unul, am vėđut în țera turcéscă nisce albine cu córnela așa de mari, ca la boi.

— Și eu am vėđut, adause celalalt mincinos, în țera sėrbéscă făcėnd nisce colaci așa de mari, ca rótele dela car.

— Și cum îi băga în cuptor? întrebă cel dintăiți.

— Cum intrau și albinele tale în coșniță!

Atunci vėđėnd Dumneđeu... „Corăbierul vorbesce de vėnturi, ér plugarul de sémėntă“, díceau străbunii noștri, noi vom díce, că la feștăni se vorbesce mai mult din sfânta scriptură.

La o asemenea feștăniă a fost odată un preot cu diecii săi, cărora le-a poruncit, că acela, care nu va vorbi cu citate din sfânta scriptură, nu va avé parte la prănd.

Tocmai se aducea zama ferbinte pe masă.

— „Spre cer ridic ochii inimii mele“, díse preotul binecuvėntănd măncarea.

— „Slugă bună și credinciosă, preste puține ai fost; preste multe te voi pune, întră întru bucuria Domnului tėu“, adause cantorul, luând cu lingura din zamă și băgându-o în gură, dér atunci se și întórse fript în altă parte, fără ca să dícă ceva.

Asemenea o pășise și crăsnicul, dér nu află curénd citat din sfânta scriptură.

Luând și clopotarul din blid și frígėndu-se și el bine cu zama, numai ce prinse un blid în mână dícėnd: „atunci vėđėnd Dumneđeu réutatea ómenilor, cu potop i-au înecat pe ei!“ și póe trânti fiăcăruiă câte-un blid de zamă în cap.

MULTE ȘI DE TÓTE.

Chemarea femeii în America.

O statistică interesantă ne arată lámurit chemarea femeii din America. În America, spune statistica, este o reuniune de femei constatátóre din 2000 membre. Dintre acestea 451 au absolvat scoli înalte și s'au calificat pe o carieră óre-care. Dintre aceste 451 femei, 169 au ajuns profesóre, 47 au ocupațiune în bibliotecă, 28 stenografe, 22 îngrijitóre de bolnavi și 19 s'au dedicat carierei jurnaliste. Dintre celelalte parte se ocupă cu astronomia, agente la societăți de asigurare, telegrafiste etc.

Ceea ce privesce căștigul femeilor americane este destul de mărșor. Din cele 451 a treia parte căștigă pe lună 2—3 sute de mărđi (12—13 mii fl.) și a șesa parte din ele 1—2 sute mărđi. Ba două din acele femei au ajuns de au o leafă lunară de 8—12 sute mărđi.

Din lista patentelor se póte vedé, că între femei sunt fórte multe și inventátóre, ca la 3468 de femei.

Cât va costa esposiția dela 1900?

Pregătirile pentru marea esposiția din Paris, ce se va face în anul 1900, se fac cu mare grabă. Spesele pentru zidirile esposiției sunt privite cu 38 milióne franci; dintre acestia 28 milióne se vor plăti cu sfėrsitul anului curent. Orașul Paris a votat la spese 20 milióne, dintre carî 8 milióne franci le-a și plătit, ér statul frances a dat până acum 6 milióne și în anul acesta va mai da încă 7 milióne franci. Restul va fi plătit de persoane private.

Căalendarul séptémėnei.
NOVEMBRE. are 30 zile. BRUMAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dom.	8 + Arh Mih., Gavr.	20 Felice
Luni	9 S. Onisifor, Perf.	21 + Intr. în biser
Marti	10 S. ap. Olimpiu	22 Cecilia
Mer.	11 M. Mina și Victor	23 Clemente
Joi	12 + S. p. Ioan	24 Ioan botez.
Vin.	13 + S. Ioan Crisost.	25 Catarina
Săb.	14 + Sf. apost. Filip	26 Conrad

Cursul pieței Brașov.

Din 19 Noemvre 1898.

Bancnota rom. Cump.	9.51	Vėnd.	9.53
Argint român. Cump.	9.46	Vėnd.	9.48
Napoleonilor. Cump.	9.52	Vėnd.	9.55
Galbeni Cump.	5.60	Vėnd.	5.65
Ruble Rusesi Cump.	127	Vėnd.	128
Mărđi germane Cump.	58.50	Vėnd.	—
Lire turcesci Cump.	10.70	Vėnd.	—
Scris.fonc. Albina 5%	101.—	Vėnd	102—

vre-o căți-va călăreți se reped până în Mărășteu. Ungurii observănd, că vor să fiă prinși, au luat-o la fugă, casele rămase nearse erau părăsite, ómnii răspândiți, ca vai de ei. A ars atunci și frumoșă biserică.

După-ce s'a stins focul, s'a reintors în Chirileu, unde am petrecut nóptea. Diminéta frate-meu a scos armata la câmp, apoi el cu vre-o căți-va inși éráși a mers până la Mărășteu. La Recea a trimis, ca vedete, vre-o 100 inși, carî, cam pe la 10 óre a. m. au venit anunțând, că armata ungeréscă, care au fost în ritul oii, e d'njos pe Mărășteu și înaintéază pe drum în jos.

Aveam în ogradă 8 ólai de fėn, două stoguri de grău, ca 100 merțe grău curat în coșuri la casa din dérét de-asupra pivniții. Casa era încercată de de tóte, paturî, mese și alte acarete; în ciurdă vite, boi, vaci, porci: tóte le las pradă destinului. În pripă umplu vre-o 10 saci cu grău, iau nescarî vestminte de pat, un Euchologin

și Matricula și cu servitorul trec Mureșul. Era o zăpăcélă mare, nu sciai de ce să te apuci. Mi iau rémas bun dela tatăl-meu, dela soția, care avea în mână o părechia de schimburi și o cioviră de carne de óie, ce rămasese dela cină. Apoi caut pe frate-meu, care dispunea trecerea armatei peste Mureș. Aveam trei poduri, carî se mănau cu rude, unul dela St.-Paul tras în sus, unul dela Molomfalėu slobodit în jos și unul al sătenilor, luat dela Curtea din St.-Mărgita pe zile de lucru. Mi iau rémas bun și dela dėsul, revin în curte, în jurul clăilor de fėn pásceau mai mulți cai înșeuati, iau unul la vedere mai bun, pe oblăncui șelei era înfășurat un chepeneag alb, care al cui a fost, nu sciu. Preotéșa trece cu negoțul ei la preotul bėtrán în St.-Mărgita, ca și când ar fi mers în țera românéscă. Eu mă arunc în spatele călăriei și pornesc cătră drumul țerii. Când eram aprópe de fágădăul des amintit, arunc o

privire pe drum în sus și vėd, că armata ungeréscă nu era mai departe decăt de 3 chilometri de mine. Mă temeam să nu cumva se aibă avangardă la fágădău, de altă parte mă temeam să nu se repedă vre-o căți-va călăreți asupra mea.

Tot atăta! am gândit. Merg înainte, am înaintat, am trecut fágădăul. Dușmanii n'au avut ante-posturi, căci și ei aveau respect de mulțimea dela Chirileu. Dela fágădău dincolo, ură drumul pe o colină, am iuțit mersul și când eram în culme, am întâlnit mai multe muieri, fete, copii, înaintănd din cătrău venem. Eu le-am întrebă, că unde merg? „Ducem la bărbăți, la frați de mănca la Chirileu“. Le-am díse: „nu mergeți dragile mele, că Ungurii sunt în drum și lagărul dela Chirileu a trecut Mureșul. Ele nu m'au ascultat și până la Ogra tot astfel de ducetóre de mănca am întâlnit, și nici una nu mi-a primit sfatul. Dincolo de șura grofului, căpitanul

din Ogra, Ungurul Trombitas Márton, imi iese înainte în drum, și mă întrebă unde-i D. Prefect, fratele Domnii Tale, eu l'vėđusem diminéta în Chirileu, dér simțind că vin ai lor, am desertat, (frăție ungeréscă). L'as în drum fără a i răspunde, și pe lângă cimiteriul ungeresc o iau de drumul lui Traian și când ajung cam unde-i acum gara la Cipău, privesc îndérăt și vėd arđėnd vre-o câteva case în Ogra, dau pinteți la cal, și când eram la curmătura Șeuliei, vėd că ard nisce case și în Cipău. Continuez drumul și ajung în Bord la casa preotéscă.

— „Unde i fratele Aron?“ întreb pe preotéșa.

— „Dumnealui e în Ernut la comitet!“ imi răspunde.

(Va urma).

Medicii recomandă, după terapia modernă, întrebuintarea de apă minérală naturală; dintre acestea cu deosebire

Apa amară „Franz Iosef“,

recunoscută ca singurul mijloc salin purgativ și plăcută la beut. Se capetă pretutindeni.

TEATRU ROMÂN DE DILETANȚI ÎN BRAȘOV.

— în scop de binefacere. —

— Joi, în 24 Novembre st. nou 1898. —

se vor reprezenta, în scop de binefacere, în noua sală de Concerte, de către dame și domni din societatea română brașovenă, piesele:

MUSMÉ,

Comediă într'un act de Frideric Wallis, tradusă în românește de Elena Mureșianu.

PERSÓNELE:

Elisabeta Freisinger. Coutele Jón de Salfeldt
Locul de acțiune: un bazar pentru sêraci, dintr'un oraș mare. — Timpul present.

După acesta urmează:

Idila Têră.

Comedie într'un act de Juin și Flexe, localizată de Maria Baiulescu.

PERSÓNELE:

Zamfir Barbu. Dăncescu, vărul lui Barbu
Smaranda, soția lui Măriara, orfană sub tutela lui Barbu
Vasilache Ilescu Costică Rioșan
Tinca, soția lui Petrea, servitor

Un împărțitor de scrisori.

Scena se petrece la moșia d-lui Barbu, aprópe de capitală.

Prețul locurilor: Balcon 1 fl. 60 cr.; Fauteuil I. 1 fl. 40 cr.; Fauteuil II. 1 fl. 20 cr.; Parchet I. 1 fl.; Parchet II. 70 cr.; Parchet înalt 50 cr.; Galerie 60 cr.; Galeriu rotat 60 cr.; Parter Stal 40 cr.; Studenti 30 cr.

— După reprezentațiune urmază dans. — Atât la reprezentațiune cât și la petrecerea de dans ce va urma, va cânta muzica orășenescă din loc. — Toileta simplă. —

— Bilete se vând la Librăria N. Ciurcu și sêra la cassă. —

Deschiderea cassei la 6 ore sêra.

Începutul la 7 1/2 ore sêra.

Comitetul aranjator.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 18 Noemvre 1898

Table with columns: Măsura și greutatea, Calitatea, Valuta austr. (fl. și cr.). Lists various grain types and their prices.

Cursul locurilor private

din 16 Noemvre 1898.

Table with columns: Locul, Cursul. Lists private property locations and their market values.

Cursul la bursa din Viena.

Din 18 Noemvre 1898.

Table with columns: Instrumente financiare, Cursul. Lists financial instruments and their exchange rates.

Table with columns: Instrumente financiare, Cursul. Lists various financial instruments and their values.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 16 Noemvre n. 1898

Table with columns: Săminte, Calitatea, Prețul per 100 cînăg. Lists grain types and their market prices.

Table with columns: Săminte vechi și nouă, soiul, Calitatea, Prețul per 100 cînăg. Lists grain types and their market prices.

Table with columns: Produse div., Soiul, Cursul. Lists various products and their market prices.

Târșul de rimător dia Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 14 Nov. de 37,147 capete, la 15 Noemvre au intrat 555 capete și au eșit 280 capete rămânând la 16 Nov. un număr de 374,22 capete.

Bursa de București.

din 16 Noemvre n. 1898.

Table with columns: Valori, Do. bândă, Scad. cup., Cu banii gata. Lists various financial instruments and their market prices.

S C O M P T U R I :

Table with columns: Banca naț. a Rom., Paris, Avansuri pe efecte, Petersburg, Casa de Depuneri, Berlin, Londra, Belgia, Viena, Elveția. Lists bank and exchange rates.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maier.

Nr. 7188—1898.

PUBLICAȚIUNE,

privitoare la predarea fasiunilor de chiria caselor și la măsurarea dărei de casă pe anii 1899, 1900 și 1901.

În urma ordinului circular al înaltului ministru ungi de finanțe Nr. 8565—1898, se aduce la cunoștința tuturor, cum-că darea de casă pe anii 1899, 1900 și 1901 se va face încă în acest an pe baza datelor de dare adunate cu ocaziunea conscripțiunii de dare, precum și pe baza fasiunilor proprietarilor de case.

Predarea fasiunilor pentru darea de case, ce au a-l face proprietarii de case asupra chiriilor, ce le-au luat în anul 1898, are să se întempe până în 30 Noemvre st. nou anul curent la oficiul de dare orășenesc, căci la din contră aceste fasionări se vor face pe cheltuiala lor ex officio.

Blanchetele de fasionări pentru darea de casă se dau afară gratis de către oficiul de dare orășenesc și rubricile diferite ale fasiunii sunt a-se umplé punctual și consciențios.

Posesorii de case se obligă, ca să dea oficiului orășenesc de dare toate acele date, cari să recer pentru statorirea dărei.

Posesorul de casă său chiriășul permanent al casei este îndreptățit, ca să estradeze fasionarea dărei de casă chiar și prin plenipotențiatul său; totuși însă, la cas, decă prin nefasionarea chiriei de casă se comite o prescurtare a dărei, cade responsabilitatea pe posesorul casei.

La cas, decă pentru una și aceeași casă există mai mulți posesori, atunci sunt toți datorii, ca să subminte să se subserie prin plenipotențiatul lor. Pentru datele induse în această cōlă sunt toți posesorii responsabili.

Intregul venit (brut) al casei consistă din tot, ce primesce posesorul de casă pentru folosirea casei închiriate. Sub venitul chiriei, prin urmare, nu se înțelege numai solvirea banilor statorită numai acest titlu, ci tot ceea, ce oferă chiriășul ca contra preț, pentru folosința obiec-

tului de chiriă; aici se subsumază darea, aruncurile comitatense și comunale, competențele de asigurățiune, competențele pentru clădirea șoselor, speșele pentru adaptările și reparaturile de casă, mai departe toate acele sume, cari le plătesce chiriășul posesorului de casă pentru conducerea de apă, pentru iluminățiune nocturnă, pentru căratul gunoiului etc.; în fine aparține aici fiă-care soiu de prestațiune naturală din partea chiriășului. Prin urmare fiă-care posesor de casă său încredutul său este obligat, ca la fiă-care clădire, la fiă-care locuință său la fiă-care piesă de locuință să fasioneze, fără de vr'o detragere, chiriile astfel, după cum s' au stipulat respective la edificiiile său singuraticile locuințe neînchiriate astfel, după cum de facto s' ar fi putut închiria.

Didirile său locuințele, ce sunt închiriate cu mobilier, sunt a-se fasiona așa ca și când ar fi fost închiriate fără mobile; dér proprietarul casei are să arete cu cifra în fasionare, câtă sumă din suma întregă a chiriei să vine pe dărea; tot așa are să se întempe, decă s' a închiriat o locuință cu grădină, în cazul acesta să se arate suma, ce se vine pe grădină.

În cas, decă o localitate a rămas în decursul anului 1898 golă și neînchiriată, atunci are de a-se induce în cōlă de fasionare datoriiile, ce sunt scrise pe case, de-ore-ce aceste însemnări nu se iau în considerațiune la măsurarea dărei pe case, după-ce fasionile dărilor întabulate sunt a-se preda deosebit oficiului de dare orășenesc pe o cōlă de fasionare deosebită și adevă, tot-déuna în cursul lunii lui Ianuarie a fiă-cărui an pentru ca să fiă luat în considerațiune la măsurarea adausului la darea generală pe venite.

Acel posesor de case său acel îngrijitor de case, care nu așterne fasionarea dărei de casă său nu reîntragesc în decursul termenului de statorire (cu cel mult 8 țile) de către organul măsurării dărei cōlă de fasionare lui așternută cu manicițăi, se obligă ca să porțe speșele împreunate cu luarea ocupațiunii lol cale spre scopul delăturării astor-fede manicițăi pedepsindu-se afară de aceea cu o pedepsă dela 1—50 fl. v a.

Asupra referențelor și dădurea faptice din cari se pōte dejudeca venitul chiriei casei, obligă fiă-cine, ca, îndată ce este provocat de organele de dare, să dea charificările cerute.

La cererea posesorului de casă se obligă chiriășii, ca prin inducerea numelui în respectiva rubrică a cōlăi de fasionare să adevărescă adevărul fasionării. Acel posesor de casă, care își suaserie de către chiriășii cōlă fasionării chiriei mai înainte de ce să fiă indus mai întâiu chiriile, se pedepsesc atâtea-ori cu 100 fl., de câte-ori au comis față de singuraticii chiriășii această neglijare.

Pedepsă bănescă se estradază în întregă ei sumă acelei, care a făcut arătarea.

La cas, când posesorul casei în înțelegerea de chiriășii a comisă prescurtarea de dare și prin acestă prescurtare erariului (de stat) atunci se pedepsesc ambele părți cu suma triplă; din prescurtarea comisă; de o astfel de pedepsă se absolvă însă chiriășul atunci, când asupra acestei prescurtări face în decursul a 15 țile raport la autoritatea financiară reg.

Acel posesor de casă, care nu arată în decursul a 14 țile imprejurarea că locuința numai este golă, mai departe, că s' a schimbat cate-

goria dărei de casă (sub care este de a se înțelege acea împrejurare, când casa s'eu locuința carea până acum a aparținut dărei după clasele de casă, se supune în urma închirierii dărei chiriei de casă, și vice-versa), — în fine acel posesor de casă, care nu arată în aceleși termin oficiali orășenesc de dare, că a es-pirat dreptul eliberării casei sale de dare, prin urmare: împrejurările cari dispun începerea obligământului sol-virei dărei, se pedepsesc în sensul §. 100 al art. de lege 44 din anul 1883. cu o pedepsă, care p'ote fi p'ână de 8 ori atât de mare cât este suma aceea cu care s'a prescurtat erariul.

La cas dacă nu se p'ote consta-ta suma prescurtătoare, atunci conține pedepsa banală suma dela 1—500 fl.

În urmă se mai amintesc, cum-că în acel cas, decât pentru înlesni-rea partidelor supuse dărei de casă din ori și ce cauză s'eu abținere nu s'a predat fasiunea de chiria casei, posesorul casei nu este eliberat dela predarea fasiunii la terminul defipt, ci din contră e obligat a-și lua fa-siunea pentru darea de casă, dela oficiul de dare orășenesc.

Darea casei se statorosește de or-ganele oficiului orășenesc de dare.

Brașov, 12 Novemb. 1898.

2—2. Oficiul de dare orășenesc.

Nr. 17983—1898.

PUBLICAȚIUNE.

Se aduce la cunoscința publică, cumcă în puterea concludului intrat în putere de drept a reprezentanței comunale orășenesci, din 12 și 13 Septemvre anul c. pentru acoperirea deficitului de 53331 fl. 71 cr., otve-nit în budgetul anului 1899, s'a sta-torit și în sensul art. de lege XLIV. din 1883, se va încassa un arunc-comunal de 35 1/2 % dela posesori de pământ și 21 1/2 % dela ceilalți su-puși dărei.

Brașov, 12 Novembre 1898.

2—2.420. Magistratul orașenesc.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Se caută pentru un post de „Ajutor de administrator“ la o moșie mare din România, un domn diplomat al școlii de agricultură cu bune re-ferințe sciind limba română și ger-mană. Salar 2400 lei anual, casă de locuință, lemne, precum și alte a-vantaje.

Ofertele se vor adresa Scarlat Sturza, Gara Janca, Județul Brăila, România.

395,14—20.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Firmă fundată în anul 1833.

Adolf Resch

Giuvaeriu

Brașov, Strada Porții Nr. 7.

Asortiment foarte frumos.

Asortiment bogat de giuvaericeale, obiecte de aur și argint, ciasonice de buzunar elvețiane, assortiment foarte frumos.

Deposit de argintărie fină Cristofl, argintărie Alyaua I-a calitate din fabrica Brendorf, precum și argintărie China calitate mai ieftină.

Cumperătură de obiecte vechi: de aur și argint, petri scumpe, margăritar, monede vechi și tot-felul de antichități. Suflat cu aur solid, cu argint, legal cu nicket, aramă pe cale electrică.

Tôte reparaturile ce cad în bransa de sus, se esecută ieftin și prompt.

— Gravuri în p'etră și metal. —

Specialitate: Confecționare de obiecte bisericesci și arume: Candele, cădelnițe, cruci, potire e.c. etc.

— Brașov, Strada Porții Nr. 7. —

Obiecte bisericesci.

Fie-care los j'ocă la t'ote 6 tragerile fără a plăti ulterior.

6 Trageri.

6 Trageri.

LOSURI JURNALISTE

Căștigul principal în valoare de

100,000

Coróne.

5 à 20,000 Coróne.

Obiectele căști-gate la cerere s'eu res-cump'ără cu scădere de 20% în bani ga'a.

●● Prețul unui los 1 Corónă. ●●

— Tragerea deja în 4 Ianuarie 1899. —

Losuri recomandă Jacob Adler și Fratele, casă de bancă în Brașov,

GEORGE BIRT,
primul ZUGRAV și VĂPSITOR român

în Brașov, Strada Morilor/A Nr. 10.

Se recomandă mult Onoratului public din loc și jur ca **Văpsitor și zugrav,**

pentru odăi, decorațiuni, table de firme, ic'one și decorațiunea bi-sericilor în stil bizantin.

După o pracsă îndelungată făcută în mai mulți ani la primii zugravii de mâna, sunt în pozițiune de a efeptui ori ce lucrări fine ce cad în bran-sele acestea.

Lucrările se fac cu t'otă acurateța și cu prețurile cele mai moderate.

Rogându-m' de on. public și de preoții români pentru decorațiunea bisericilor în stiluri bizantine, a-m' da tot sprijinul, la care încercare îm' voi da t'otă silința ca s'eu fie pe deplin mulțumiți, rămân cu distincsă stimă

George Birt,
zugrav și văpsitor.

Lucrări de legăorie de cărți.

Wilhelm Haydecker

legător de cărți, și lucrător de galanterii,
Brașov, Strada Porții Nr. 22.

Recomandă Onoratului public dela oraș și dela sate

Legătoria sa de cărți,

ce esistă de 14 ani cu cel mai bun renume și este mult mărită și din nou arangiată cu 9 mașini di-ferite.

Se efectueșc t'ote lucrările ce cad în sfera legato-riei de cărți, dela cea mai simplă carte de școlă legată, pâna la cea mai fină legătură de lux în piele, catifea, mă-tase, pluș, pânză etc. esecutând cât se p'ote de bine și de esact.

Av'end lucrători de t'ote spe'ia escelent pregătiți, ac'osta legătoria de cărți p'ote se esecute iute și forțe ieftin tot ce se p'ote cugeta mai bun în aceste lucrări.

Lucrări de galanterii, passepartout, car-tonage etc. în t'ote esecutiunile posibile.

Despărțem'ent deosebit pentru legarea cărților comerciale, protoco'lelor pentru autorități și oficiilor comunale, cu un personal anume instruit pentru ac'osta; cel mai durabil și cel mai practic mod de legat.

Tipăresce inscripțiuni pe pantlici de cununii și la stéguri etc.

WILHELM HAYDECKER,
legător de cărți,
Strada porții Nr. 22.

Strada porții Nr. 22.

Numai pe ómenii tineri

ii interesază a scii, că

Injecția Orientală a Dr. BOITON din Paris

după întrebuintarea de câte-va zile lecușesc și cele mai inve-chite suferințe. Oleiu Santal și Balsam Copaive de-vine de prisos, de órece aceste mijl'oce strică stomacul și nu vindecă bóla.

Prețul unei sticle BOITON Injecția 1 florin.

Deposit general pentru Ungaria:

Apoteca ZOLTAN BELA Budapesta,

V. Grosse-Kronnengasse Nr. 23. (Ecke Széchenyi-platz).

Se află în farmaciile mai mari. Depou principal la farmacia Carl Schuster în Brașov.

Adresa pentru comande cu posta:
Farmacia ZOLTAN Budapesta.

Gazeta Transilvaniei cu numărul 5 cr. se vinde la librăria Nic. I. Ciurca și la Eremias Nepoții.